

Anne Ryyänen & Heli Sonninen SMM20K

Kainuun etsivän vanhustyön nykytila ja kehittäminen

Sairaanhoitaja (AMK)
Sairaanhoitajakoulutus
Syksy 2022

KAMK • University
of Applied Sciences

Tiivistelmä

Tekijät: Ryynänen Anne & Sonninen Heli

Työn nimi: Kainuun etsivän vanhustyön nykytila ja kehittäminen

Tutkintonimike: Sairaanhoidtaja (AMK)

Asiasanat: etsivä vanhustyö, ikääntyminen, yksinäisyys, osallisuus, toimintakyky

Etsivän vanhustyön avulla löydetään syrjäytymisvaarassa olevia tai jo syrjäytyneitä ikäihmisiä. Etsivässä työssä jalkaudutaan ikäihmisten arkiympäristöihin. Etsivän työn toteuttamistavoissa ja käytännöissä on alueellisia eroja. Etsivä vanhustyö on verkostotyötä, jossa vapaaehtoistyön toteuttajat, kolmas sektori sekä seurakunnat ovat tärkeitä toimijoita. Kainuun alueella ikäihmisten osuus suhteessa muuhun väestöön on suuri ja kasvaa entisestään. Toimintakyvyn heikentyminen ja pitkät välimatkat lisäävät ikäihmisten yksinäisyyttä. Tämän laadullisen opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa tietoa, kuinka etsivää vanhustyötä tehdään tällä hetkellä Kainuussa ja tuoda esille ideoita siitä, miten etsivän vanhustyön toimintamallia voidaan Kainuussa kehittää. Toimeksiantaja on Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän kehittämis- ja suunnitteluyksikkö.

Tutkimusaineisto kerättiin sähköisen kyselyn avulla kevään ja kesän 2022 aikana. Kyselyssä oli 4 avointa kysymystä, joilla pyrittiin saamaan sisällöllisesti laajoja ja laadukkaita vastauksia. Kysymyksillä selvitettiin tämänhetkisiä etsivän vanhustyön toteuttamistapoja ja koronapandemian vaikutuksia siihen. Kysyttiin näkemyksiä, miten ikäihmisten osallisuutta voidaan lisätä, ja kuinka nämä ihmiset voitaisiin löytää. Osallistujilta pyydettiin ideoita, miten etsivää vanhustyötä pitäisi kehittää ja organisoida, sekä minkälainen sen pitäisi olla sisällöltään. Kysely lähetettiin ensin Kainuun kuntien kunnanjohtajille, vanhus- ja vammaisneuvostojen puheenjohtajille, seurakuntien ja SPR:n toimijoille. Myöhemmin kysely lähetettiin Kainuun soten aikuissosiaalityön, perusterveydenhuollon vastaanottojen ja ikäihmisten palveluohjauksen esihenkilöille.

Kyselyn tulosten mukaan etsivää vanhustyötä tehdään Kainuussa vaihtelevin käytäntein. Useissa vastauksissa tuli esille tämänhetkinen vanhustyön kaoottinen tilanne julkisten hoiva- ja hoitopalveluiden osalta. Vastauksista kävi ilmi, ettei etsivä vanhustyö ollut kaikille vastaajille käsitteenä ennestään tuttu. Seurakunnan diakoniatyön ja vapaaehtoistyöntekijöiden rooli vaikuttaa olevan suuri. He tekevät etsivää työtä mm. soittamalla tai lähettämällä postikortteja tietynikäisille ihmisille, sekä kotikäyntien avulla. Koronapandemian aikana ikäihmisille on soitettu enemmän ja kotikäyntejä on tehty vähemmän. Yhteistyötä tehdään ikäihmisten läheisten ja monien toimijoiden kesken.

Kaikilla vastanneilla on sama tahtotila etsivän vanhustyön kehittämiseen. Kainuun alueelle tarvitaan selkeä yhden tahon organisoima yhteistyöverkosto, jonka kautta etsivää vanhustyötä toteutetaan. Tässä verkostossa toimijoina olisivat julkisen-, yksityisen- ja kolmannen sektorin toimijat, sekä seurakunnat. Yhteistyötä haluttaisiin tehdä vielä enemmän. Julkisia kotiin tarjottavia palveluita pitäisi kehittää ja resursseja lisätä. Tarvetta olisi myös matalan kynnyksen palveluohjaukselle, yhteyshenkilöille ja jalkautuvalle työlle, sekä kohtaamispaikkojen ja kuljetuspalveluiden kehittämiseksi. Puhelinkontaktit ja ikäihmisille henkilökohtaisesti osoitetut, kotiin jaettavat esitteet koettiin hyvinä keinoina tavoittaa ikääntyneitä. Tarve on myös selkeämmälle tiedottamiselle eri tukitoimista ja yhteystiedoista. Kyselyn tuloksia voidaan hyödyntää etsivän vanhustyön toimintamallia kehitettäessä Kainuussa.

Abstract

Authors: Ryynänen Anne & Sonninen Heli

Title of the Publication: The Current Situation and Future Development of Outreach Elderly Work in Kainuu

Degree Title: Bachelor of Health Care, Nursing

Keywords: elderly outreach work, ageing, loneliness, participation, ability

The outreach elderly work aims to find older people at risk of exclusion, or people who are already excluded. Outreach work goes to the everyday environments of older people. There are regional differences in the methods and practices to organize outreach work. Outreach elderly work is based on networking where volunteers, the third sector, and churches are important actors. In the region of Kainuu, the share of older people of the total population is high and increasing in the future. Declining functional capacity and long distances increase loneliness among older people. The purpose of this qualitative thesis was to provide an overview on how outreach elderly work was implemented in Kainuu and ideas on how the outreach elderly work model could be developed in Kainuu. The commissioner of this thesis was Kainuu Social Welfare and Health Care Joint Authority (Kainuun sote).

The data was collected by using an electronic survey in spring and summer 2022. The survey had four open-ended questions, which aimed to provide extensive and high-quality answers. The questions focused on current methods to implement outreach elderly work and the effects of the Covid-19 pandemic on it. Respondents were asked to give their views about how the inclusion of older people could be promoted and how these people could be found and ideas on how the outreach elderly work should be developed and organized and what it should include. The survey was sent first to the municipal managers in Kainuu, chairpersons of municipal councils for the elderly and disabled, parishes, and local branches of the Finnish Red Cross. Subsequently, the survey was sent to superiors working in adult social work, primary care practices, and case management for older people within Kainuu Social Welfare and Health Care Joint Authority.

According to the results of the survey, outreaching elderly work was carried out in Kainuu through varying practices. Several answers highlighted the current chaotic situation of elderly care in primary care. The answers revealed that outreach elderly work was not a concept previously familiar to all respondents. The role of church deacon work and volunteers appears to be significant. They do outreach work by systematically calling or sending postcards to people of certain ages and by home visits. During the Covid-19 pandemic, they have made more calls to older people and fewer home visits. Co-operation is conducted with close relatives and other actors.

All respondents share the same aim for the development of outreach elderly work. Kainuu region needs a clear, by one operator organized cooperation network through which outreach elderly work is carried out. Public-, private- and third-sector actors and churches would be the actors in this network. The respondents would also like to do even more cooperation. Public home care services should be developed, and resources increased. There is also a need for easily accessible case management, contact persons, and outreach work, as well as for development of meeting places and transport services. Telephone contacts and brochures delivered to older people personally were perceived as good ways to reach older people. There is also a need for clearer information about available support and service providers. The results of the survey can be used for the development of the outreach elderly work model in Kainuu.

Alkusanat

Hyvä lukija. Olemme tehneet tätä opinnäytetyötä maailmanlaajuisesti hankalissa olosuhteissa, COVID-19- pandemian vaikuttaessa ympäri maapalloa. Syksyllä 2021 ihmisten tapaamista kasvotusten oli rajoitettava tartuntariskin vuoksi. Koulutuksemme järjestettiin suurelta osin etäyhteyksien välityksellä. Pandemia on vaikuttanut kaiken ikäisten ihmisten arkeen. Olemme työskennelleet useita vuosia ikäihmisten parissa ja kiinnostuimme, miten apua tarvitsevia ikäihmisiä tavoitetaan täällä Kainuussa, jossa asuu paljon iäkkäitä myös keskustaajamien ulkopuolella. Sähköisen kyselyn valitseminen aineistonkeruumenetelmäksi oli luontevaa, koska pandemian aikana monet tahot ovat sopeutuneet käyttämään yhä enemmän tietoteknisiä yhteydenpitovälineitä ja muita sovelluksia.

Haluamme kiittää Kainuun Soten opinnäytetyökoordinaattori Marja-Liisa Ruokolaista yhteistyöstä ja mielenkiintoisen aiheen tarjoamisesta. Kiitämme kannustavasta tuesta ja avusta opettajaamme Liisa Kempaista, joka loi empaattisella otteellaan meille toivoa työn edistymisestä. Lämpimästi kiitämme myös toinen toistamme joustavasta yhteistyöstä. Meillä on ollut alusta asti samanlainen käsitys työmme etenemisestä ja lopputuloksesta. Asumme eri paikkakunnilla, hyödynsimme videoyhteyksiä tehdessämme työtä yhdessä ja jaoimme samanlaista huumoria pitkin tätä prosessia.

Kiitämme lopuksi perheitämme ja ystäviämme tuesta ja kannustuksesta.

Lokakuussa 2022

Anne Ryyänen ja Heli Sonninen

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Ikäihminen	3
2.1	Ikääntymisen haasteet	3
2.2	Ikääntyneen toimintakyvyn osa-alueet	4
2.3	Yksinäisyys	6
2.4	Sosiaalinen osallisuus	6
3	Etsivä vanhustyö	8
3.1	Etsivän sosiaalityön toimintamalli	10
3.2	Diakonialaitoksen etsivän vanhustyön toimintamalli	10
4	Opinnäytetyön tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset	12
5	Tutkimusprosessin toteutus	13
5.1	Laadullinen tutkimus	13
5.2	Aineiston kerääminen	13
5.3	Tutkimusaineiston analysointi	14
6	Tutkimustulokset	16
6.1	Tulokset, etsivän vanhustyön nykytilanne Kainuussa	16
6.2	Tulokset, etsivän vanhustyön kehittäminen Kainuussa	17
7	Johtopäätökset ja pohdinta	19
7.1	Luotettavuus	20
7.2	Eettisyys	21
7.3	Jatkotutkimusaiheet	22
7.4	Ammatillinen kehittyminen	22
	Lähteet	25

Liitteet

1 Johdanto

Kunnan eri toimialojen on toimittava yhteistyössä ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi. Lisäksi kunnan on tehtävä yhteistyötä kunnassa toimivien julkisten tahojen, yritysten sekä ikääntyneitä väestöä edustavien järjestöjen ja muiden yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi. (L980/2012.) Vuoden 2023 alusta voimaan tuleva sote- uudistus, sekä muutokset vanhuspalvelulakiin tuovat muutoksia myös Kainuun alueella ikäihmisille suunnattuihin palveluihin.

Etsivässä vanhustyössä yritetään aktiivisesti löytää hankalissa tilanteissa ja syrjäytymisvaarassa olevia tai jo syrjäytyneitä, vaikeasti tavoitettavia ihmisiä. Ihmiset kohdataan arkiympäristöissään (esim. kotona, kaupoissa, pankissa) ja etsivän työn tarkoituksena on löytää heille oikea-aikaisia palveluita. Työssä voidaan tavoittaa mm. yksinäisiä, masentuneita, tai mielenterveys- ja päihdeongelmista kärsiviä ikääntyneitä. Osa heistä on kaikkien palvelujen ulkopuolella ja osa esimerkiksi kotihoidon piirissä puutteellisesti ilman kaikkea tarvitsemaansa tukea. Etsivän työn tekeminen on usein vaikeaa, koska siinä tavoitellut ihmiset eivät ole välttämättä minkään julkisten palvelujen piirissä. Heillä ei myöskään aina ole läheisiä, jotka voisivat yrittää järjestää heille tarvittavaa apua. Heitä täytyy siis todellakin etsiä. (Pietilä & Saarenheimo 2018, 1–2.)

Tutkimukset osoittavat, että suuri osa vanhuksista haluaa tulla hoidetuksi omassa kodissaan ja käytännössä näin tuleekin käymään. Kotihoidon resurssit ovat kuitenkin asiakasmäärään suhteutettuna riittämättömät ja tähän tarvittaisiin pikaisia muutoksia. Tarvitaan lisää tekijöitä ja monimuotoista verkostotyötä. Etsivään vanhustyöhön panostamalla yhteiskunta voisi säästää rahaa mm. laitoshoidosta, palveluista ja sairaanhoidosta. Ennalta ehkäisevä etsivä vanhustyö tukisi ikääntyneiden pärjäämistä oikea-aikaisten tukitoimien avulla. Todennäköisesti myös pitkät hoitajakset laitoksissa vähenisivät jonkin verran. (Kuikka 2015, 20, 37–44.)

Ikääntyminen ja sairaudet tuovat mukanaan usein itsenäiseen selviytymiseen liittyviä haasteita ja toimintakyvyn laskua, joista huolimatta virallisten palveluiden piiriin hakeutumiseen voi olla iso kynnys. Palveluille voi olla tarvetta, mutta ikäihminen ei halua ottaa niitä vastaan. Kainuussa kaikilla paikkakunnilla on ikäihmisille tarkoitettuja kerhoja, järjestöjä ja yhteisöjä, mutta varsinaiselta etsivältä vanhustyöltä puuttuu vielä raamit ja koordinoiva taho. Kainuussa etsivää vanhustyötä on käsitelty aiemmin opinnäytetöiden kautta vanhusten turvattomuuden ja yksinäisyyden näkökulmasta, sekä vapaaehtoistoiminnan rooli vs. asiakasohjaus- näkökulmasta. Lisäksi Itä-Suomen

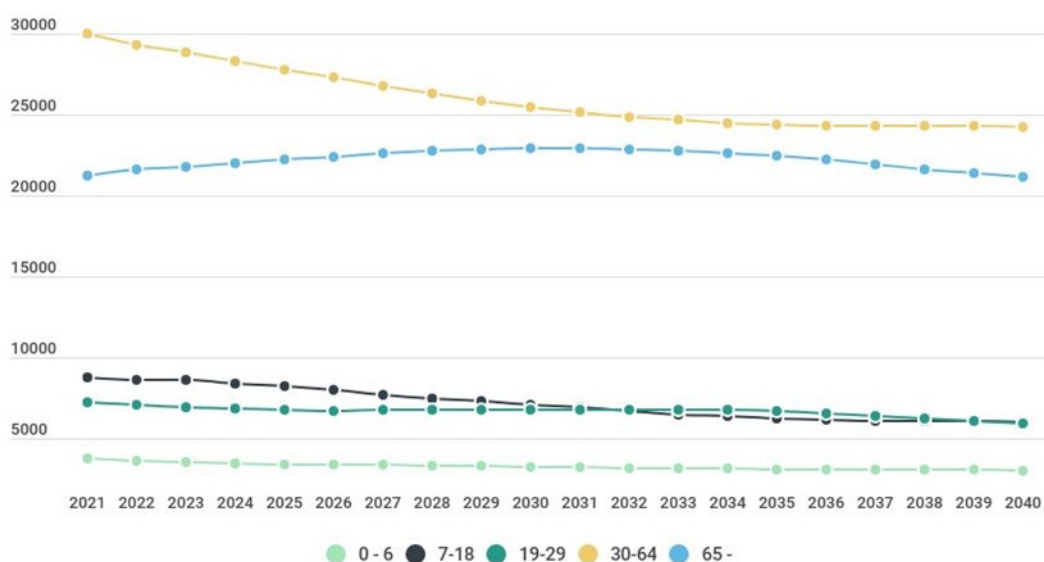
yliopistossa on tehty pro gradu- tutkielma Kainuun ikäihmisiin kohdistuvista huoli-ilmoituksista. (Ruokolainen 28.9.2021.)

Opinnäytetyön toimeksiantajana on Kainuun soten kehittämis- ja suunnitteluyksikkö. Kainuun sote järjestää sosiaali- ja terveysalan palvelut seitsemälle kunnalle- Kajaanille, Sotkamolle, Suomussalmelle, Kuhmolle, Hyrynsalmelle, Ristijärvelle ja Paltamolle. Puolanka on Kainuun soten osajäsen ja ostaa Kainuun sotelta erikoissairaanhoidon palvelut, perusterveydenhuollon palvelut Puolanka järjestää itse. (Kainuun sote 2021.)

2 Ikäihminen

Ikäihmisen määritelmä vaihtelee riippuen lähteestä. Vanhuspalvelulaissa ikääntyneellä väestöllä tarkoitetaan vanhuuseläkkeeseen oikeuttavassa iässä olevaa väestöä (L980/2012). Tässä opin- näytetyössä käytetään tätä määritelmää puhuttaessa vanhuksista tai ikäihmisistä.

Vanhusten hyvinvointi ja heidän sosiaalisen osallisuutensa lisääminen on tärkeä asia. Kainuussa on asukaslukuun suhteutettuna paljon yli 65-vuotiaita ihmisiä ja heidän määränsä suhteessa työ- ikäiseen väestöön on kasvusuunnassa. (Tilastokeskus 2021). Seuraavassa kaaviossa on esitetty Kainuun väestöennuste ikäjakauman mukaan vuoteen 2040 saakka.

Kuvio 1; Kainuun väestöennuste ikäluokittain vuoteen 2040 saakka (Suomen virallinen tilasto, Kainuun liitto).

2.1 Ikääntymisen haasteet

Ikäihmisen hyvinvointiin vaikuttaa haitallisesti terveyden ja toimintakyvyn heikkeneminen. Fyysisen toimintakyvyn laskusta voi seurata liikuntakyvyn heikentyminen tai menetys. Lihaskivon vähenemisestä ja tasapainon heikentymisestä voi seurata kaatumisia. Lisäksi liikuntakyvyn heikentymisen myötä riski syrjäytymiseen ja elämänlaadun heikkenemiseen kasvaa, usein myös ikääntynyt joutuu turvautumaan toisiin ihmisiin avuntarpeen lisääntyessä. Ikääntyessä aivojen tietojen käsittelyyn liittyvät toiminnot heikkenevät. (Jyväkorpi ym. 2020, 1.)

Kun ajatellaan ikääntymistä biologisten muutosten kautta, ikääntymisen ajatellaan usein heikentävän terveyttä ja jaksamista kokonaisvaltaisesti. Ikääntymisen muutosten hyväksymisen prosessissa on olennaista löytää tasapaino kehon fyysisten muutosten, psyykkisten kokemusten ja sosiaalisten kontaktien välillä. (Lahtiola 2017, 6, 70.) Siihen, nähdäänkö ikääntyminen positiivisena vai negatiivisena ilmiönä, vaikuttaa henkilön oma elämäntarina, tarpeet ja tavoitteet. Yksinäisyys vaikuttaa negatiivisesti erityisesti ikääntyneiden psyykkiseen hyvinvointiin. Suuri osa ikääntyneistä asuu yksin, yksinäisyyden tunne ja sosiaalinen eristäytyneisyys vähentävät usein hyvinvoinnin kokemusta. Pitkäaikainen sairastaminen ja taloudelliset huolet lisäävät ahdistuneisuuden tunteita ikäihmisillä. (Impiö 2022. 53, 55.)

2.2 Ikääntyneen toimintakyvyn osa-alueet

Fyysisellä toimintakyvyllä tarkoitetaan ihmisen fyysisiä edellytyksiä selviytyä päivittäisistä toiminnoistaan. Riittävä fyysinen toimintakyky mahdollistaa asumisen kotona omatoimisesti, osallistumisen yhteiskunnalliseen toimintaan ja toimimisen sosiaalisissa yhteisöissä. (Koponen, Borodulin, Lundqvist, Sääksjärvi ja Koskinen 2018, 108.) Ikääntyneet kokevat fyysisen toimintakyvyn erittäin tärkeäksi hyvinvoinnilleen. Liikkuminen on kunnon perusta ja mahdollistaa muun päivittäisen toiminnan ja itsenäisyyden. Itsenäisyydestä tulee hyvä mieli ja avuntarpeen välttäminen koetaan tärkeäksi. Ikäihmiset eivät haluaisi olla rasiitteena sukulaisilleen. Fyysisen toimintakyvyn heikkeneminen puolestaan alentaa mielialaa ja vaikuttaa toimintaan. (Tattari, Suhonen & Stolt 2021, 55–56.)

Psyykkisen toimintakyvyn näkökulmasta ikääntyminen ei ole pelkästään huono asia. Elämän kokemuksien myötä saadaan lisää tietoa asioista ja ilmiöistä, sekä opitaan ajattelemaan laajakatseisemmin vaikeissa tilanteissa. Psyykkinen kasvu ei ole riippuvaista iän tuomista biologisista muutoksista. Kokemusperäinen psyykkinen kypsyminen auttaa ymmärtämään asian ytimen, kun huomio ei kiinnity yksityiskohtiin. Asioiden pohtiminen pitkällä tähtäimellä monista näkökulmista usein helpottuu ja strateginen ajattelu lisääntyy. Käsitys omasta kehosta suhteessa ikääntymisen tuomiin fyysisiin muutoksiin aiheuttaa usein psyykkistä ristiriitaa, jonka vuoksi henkilö voi alisuoriutua askareistaan ja ns. oppia avuttomaksi. (Friis-Hasché & Nordenram 2018.)

Positiivisella mielenterveydellä tarkoitetaan ihmisen psyykkisiä voimavaroja, toiveikkuutta, tyydytystä tuottavien suhteiden olemassaoloa, vaikutusmahdollisuuksia omaan elämään, sekä myönteistä käsitystä omasta itsestä ja omista kehittymismahdollisuuksista. Kaikki edellä mainitut

asiat ovat psyykkisen toimintakyvyn osa-alueita ja myös edellytyksiä sille. Positiivisella mielenterveydellä ei tarkoiteta vain mielenterveyshäiriön puuttumista, vaan sairautta ja terveyttä voi esiintyä yhtä aikaa. (Koponen ym. 2018, 129.)

Tuulio-Henriksonin mukaan kognitiivisella toimintakyvyllä tarkoitetaan tiedonkäsittelyn eri osa-alueiden yhteistoimintaa. Kognitiiviset toiminnot liittyvät tiedon vastaanottoon, käsittelyyn, säilyttämiseen ja käyttöön. (Koponen ym. 2018, 118.) Yleisesti kognitiivinen heikentyminen alkaa keski-ikässä nopeutuen 60 ikävuoden kohdalla. Ikääntymiseen liittyvät kognition muutokset ovat kuitenkin erittäin yksilöllisiä. Joillakin ei näytä olevan muistiongelmia 90-vuotiaanaakaan, kun toisella henkilöllä voi olla muistin heikentymistä jo myöhäisessä keski-ikässä. On tärkeää muistaa, ettei merkittävä muistin heikkeneminen kuitenkaan kuulu normaaliin vanhenemiseen. Muistisairauteen sairastuneen heikentynyt kognitiivinen toimintakyky vaikeuttaa päivittäisistä toiminnoista selviytymistä. (Vuoksima 2019, 1–4.) Suomessa muistisairauteen sairastuu vuosittain n. 14500 ihmistä. Muistisairauksia voidaan ehkäistä jonkin verran terveellisillä elämäntavoilla ja riskitekijöiden hoidolla. Myös ikääntyneen aivojen tiedonkäsittelyyn pystytään vaikuttamaan elämäntapojen avulla. (Jyväkorpi ym. 2020, 1–2.)

Sosiaalisella toimintakyvyllä tarkoitetaan ihmisen kykyä toimia läheisissä ihmissuhteissaan sekä erilaisissa yhteisöissä. Se ilmenee esimerkiksi sosiaalisena osallisuutena, vuorovaikutuksena sosiaalisen verkoston kanssa, rooleista suoriutumisena ja yhteisyyden kokemuksina. Ongelmat sosiaalisessa toimintakyvyssä vaikeuttavat selviytymistä arkipäivän tehtävissä, aiheuttavat ongelmia vuorovaikutuksessa ja sosiaalisissa suhteissa. (Koponen ym. 2018, 123.) Sosiaalinen toimintakyky riippuu osittain myös siitä, miten paljon ikäihmisellä on sosiaalista kanssakäymistä. Jos kontakteja toisiin ihmisiin ja ympäröivään maailmaan on vähän, sosiaalinen toimintakyky heikkenee. Yksinäisyyttä ja sosiaalista osallisuutta käsitellään omana kappaleenaan.

Toimintakyvyn heiketessä tarvitaan joskus kotiin tukipalveluja tai kotihoitoa. Kröger, Aerschot ja Mathew Puthenparambil (2018, 1–4) pohtivat vanhusten palveluiden riittävyyttä ikääntyneiden hoivaköyhyyttä käsittelevässä artikkelissa. Ihmisen hyvinvointiin liittyvistä tarpeista huolehtimista kutsutaan hoivaksi. Pohjoismaisen hyvinvointivaltion sosiaali- ja terveyspolitiikan keskeisiä tavoitteita on tarjota kaikille hoivaa tarvitseville kansalaisilleen riittävä apu julkisten palveluiden avulla. Vaikka periaatteet on kirjattu perustuslakiin ja vanhuspalvelulakiin, asioiden toteutuminen käytännössä ei ole itsestään selvää. Lainsäädäntöön kirjatut tavoitteet eivät takaa, että kaikki saisivat tarvitsemansa avun. Avun riittämättömyys lisää ihmisryhmien välistä eriarvoisuutta ja uhkaa hyvinvointia. Ilman tarpeenmukaista apua jäämiselle on luotu käsite hoivaköyhyys.

2.3 Yksinäisyys

Ikääntyneiden yksinäisyys on yleistä. Yksinäisyys vaikuttaa haitallisesti terveyteen ja voi pahimmillaan johtaa kognition heikentymiseen ja muistisairauteen. Yksinäisyys on hyvin henkilökohtainen tunnetila, joka liittyy ihmisen toteutumattomiin sosiaalisiin odotuksiin. Ihmiset kokevat yksinäisyyden yksilöllisesti, yksin voi olla olematta yksinäinen ja toisaalta isossa ihmisjoukossakin voi tuntea olonsa yksinäiseksi. (Savikko, Jansson & Pitkälä, 2019.) Yksinäisyyden on arvioitu vähentävän jopa noin kuusi toimintakykyistä elinvuotta. Oleellista vaikuttaisi olevan yksinäisyyden kokeminen sekä mielekkäiden roolien puute ennemminkin kuin sosiaalisen verkoston laajuus. (Jyväskylä ym. 2020, 3.)

Suomalaisen laajan tutkimuksen mukaan kotona asuvista iäkkäistä 20–40 % tuntee yksinäisyyttä vähintään toisinaan ja jatkuvasti yksinäisiä on 5–12 %. Yksinäisyydestä kärsitään Pohjoismaissa vähemmän kuin Etelä- tai Itä-Euroopassa. Ikääntymiseen liittyvät menetykset lisäävät yksinäisten osuutta ja ikääntyneiden yksinäisyys on yhteydessä myös heikkoon koulutustasoon ja sosioekonomiseen asemaan. Yksinäisyys lisää ikääntyneen kokemusta terveydentilan heikentymisestä ja yksinäiseksi itsensä tuntevat käyttävät muita henkilöitä enemmän sosiaali- ja terveystalvueluita. Yksinäisyydellä on yhteys myös kohonneeseen verenpaineeseen sekä muihin sydän- ja verenkiertoelimestön sairauksiin ja se lisää ennenaikaisen kuoleman riskiä. Yksinäisyys on rinnastettavissa tupakointiin tai lihavuuteen fyysisten sairauksien riskitekijänä. (Savikko, Jansson & Pitkälä, 2019.) Yksinäisillä ja yksinasuvilla on muita ihmisiä suurempi riski masentua ja ahdistua erityisesti poikkeusaikoina. Kun sosiaaliset kontaktit puuttuvat, monet muutkin tarpeet tulevat puutteellisesti tyydytetyksi. Tämä nostaa psyykkisten ongelmien riskiä. (Impiö 2022, 57.)

2.4 Sosiaalinen osallisuus

Sosiaalinen osallisuus auttaa ehkäisemään köyhyyttä ja syrjäytymistä, mahdollistaa osallistumisen yhteiskuntaan, tarjoaa mahdollisuuksia ja voimavaroja sekä edistää taitojen ja kykyjen kehittymistä. Sosiaalinen osallisuus on yksilölle kokemuksellinen, omakohtainen ja tunneperäinen. Se antaa tunteen yhteisöön ja yhteiskuntaan kuulumisesta, on omien asioiden kulkuun vaikuttamista ja syntyy osallistumisen kautta. (Leemann & Hämäläinen 2016, 6.) Iäkkäiden mahdollisuus osallisuuden näyttöä kaksijakoisena. Osallisuutta mahdollistetaan huomioimalla heidän erityistar-

peitaan yhteiskuntapolitiikassa ja -suunnittelussa. Toisaalta asioiden käytännön hoitamisen haasteet aiheuttavat heille osallisuuden ehdollisuuden, ulkopuolisuuden ja syrjäytymisen kokemuksia. (Tamminen & Pirhonen 2021, 392.)

Kainuun sote järjestää ikäihmisille osallisuutta lisäävää, kuntouttavaa päivätoimintaa kotihoidon tukipalveluna. Tukipalvelujen käytön edellytyksenä ei ole säännöllinen kotihoito, mutta palvelun saaminen perustuu palvelun tarpeen arviointiin. Päivätoiminnan tarkoituksena on edistää ja ylläpitää ikääntyneen toimintakykyä kokonaisvaltaisesti ja tuoda elämään mukavaa sisältöä. Tavoitteena on ehkäistä syrjäytymistä ja vähentää yksinäisyyttä. Päivätoiminnassa ikääntyneelle mahdollistuu vertaistuen saaminen ja sosiaalinen kanssakäyminen toisten kanssa. Päivätoiminta kestää n. 4 tuntia ja sisältää ohjattua toimintaa, ruokailun ja kahvihetken. Kuntouttavaa päivätoimintaa järjestetään perinteisenä ryhmätoimintana, sekä teknologian avulla etäyhteyksin. (Kainuun sote, 2022.)

Päivätoiminnan lisäksi ikäihmisille järjestetään Kainuussa osallisuutta edistävää toimintaa monien yhdistysten, kerhojen sekä kuntien vanhus- ja vammaisneuvostojen toimesta. Toiminta vaihtelee paikkakunnittain, pääsääntöisesti toimintoja järjestetään keskustajaamissa. Kainuussa on myös joitakin virkeitä kyläyhdistyksiä, joiden toiminta on tärkeää monille ikääntyneille.

3 Etsivä vanhustyö

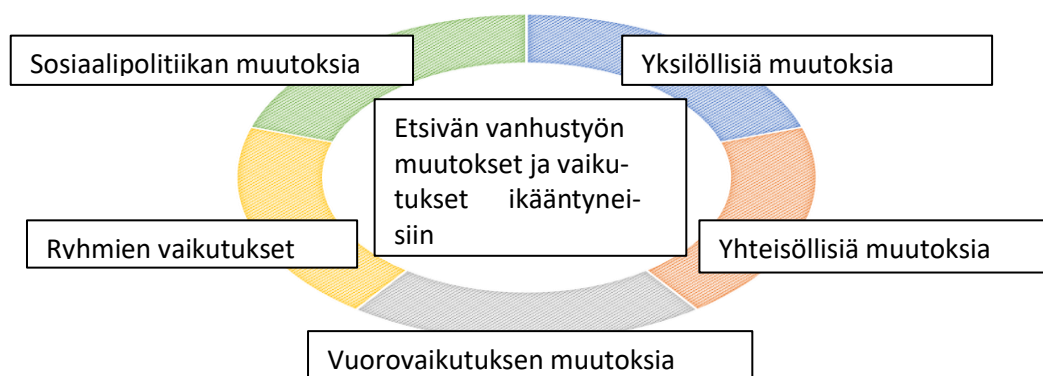
Kuikka (2015, 13) kertoo teoksessaan, kuinka Andersson (2014), ja Puuronen (2014) tuovat ilmi, ettei etsivää vanhustyötä Suomessa ole määritelty. Sen määrittelyssä voidaan kuitenkin soveltaa etsivän nuorisotyön määritelmää. Nuorisolaki määrittelee, että etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa häntä palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuaan, itsenäistymistään, osallisuuttaan yhteiskuntaan. Työ perustuu vapaaehtoisuuteen ja nuoren kanssa tehtävään yhteistyöhön. Etsivä nuorisotyö aloitetaan ensisijaisesti perustuen nuoren antamiin tietoihin ja hänen omaan arvioonsa tuen tarpeesta. Etsivällä työntekijällä on oltava riittävä koulutus ja kokemus nuorten kanssa tehtävästä työstä. Etsivää nuorisotyötä voivat järjestää kunta tai useat kunnat yhdessä. Kunta voi järjestää etsivää nuorisotyötä hankkimalla palveluja myös nuorten palveluja tuottavalta yhteisöltä. (L2016/1285.)

Laki velvoittaa kunnan järjestämään iäkkäälle henkilölle laadukkaita sosiaali- ja terveyspalveluja, jotka ovat hänen tarpeisiinsa nähden oikea-aikaisia ja riittäviä. Yksilölliset palvelupolut kehittyvät, kun asiakas kykenee oikea-aikaisesti tavoitettuna hyödyntämään omia voimavarojaan. Kunnan on myös järjestettävä ikääntyneen väestön hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista tukevia neuvontapalveluja. Neuvontapalveluja voivat saada muutkin asiasta kiinnostuneet, kuten omaiset ja läheiset. Etsivän vanhustyön avulla ikääntyneet ohjautuvat oikeaan paikkaan, mahdollisesti oikeaan aikaan ja saavat neuvontaa. Muutkin kansalaiset voivat osallistua etsivään vanhustyöhön. (Kuikka 2015, 16.)

Etsivän vanhustyön tavoitteena on auttaa syrjäytymisvaarassa olevia tai jo syrjäytyneitä vanhuk- sia riittävien palveluiden pariin. Etsivä työ tulee kohdistaa erityisesti köyhiin, yksinäisiin, sairaisiin, kaltoin kohdeltuihin sekä masentuneisiin vanhuksiin. Etsivää vanhustyötä tehdään jalkautumalla ikäihmisten suosimiin paikkoihin, esimerkiksi toreille, ostoskeskuksiin, ruoka-avun jakopaikoille. Lisäksi voidaan pitää vastaanottoa esim. asukasyhdistysten tiloissa. Verkostoyhteistyö, sekä huomioiden ja analyysien tekeminen toimintaympäristöistä ovat käytettyjä menetelmiä etsivässä työssä. Muita etsivän vanhustyön menetelmiä ovat mm. kotikäynnit, vertaistoimijat, diakoniatyö, info- pisteet, sekä nettisivustot. Palvelutarpeiden arvioiminen on myös osa etsivää vanhustyötä. Siitä vastaavat työntekijät, joilla on tarkoituksenmukainen ammatillinen kelpoisuus ja monipuolista asiantuntemusta. Työn tavoitteena on luottamuksellisen yhteyden luominen kohderyhmään. (Kuikka 2015)

Palveluiden muutos (digitalisoituminen, palvelupisteiden lakkauttaminen ja keskittäminen) on lisännyt tarvetta syrjäytymistä ehkäiseville menetelmille. Palvelujärjestelmä ei tavoita kaikkia, ja odotusajat voivat olla pitkiä. Palveluihin hakeutuvat ihmiset voivat toisaalta jäädä niiden ulkopuolelle käytöksensä tai moniongelmaisuuksensa takia. Koska etsivässä työssä usein kohdataan haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä, ovat sitoutuminen ja kunnioitus erityisen tärkeitä ammatillisia ominaisuuksia. (Karjalainen, Liukko & Muurinen 2022, 3–4.) Etsivä vanhustyö tulee huomioida lainsäädännössä. Täytyy laatia tavoitteet, periaatteet, toimintatavat ja eettinen ohjeisto sekä varmistaa rahoitus. Työhön tarvitaan ammattitaitoisia ja koulutettuja työntekijöitä. Juuri nyt Suomessa on tilaus etsivän vanhustyön kehittämiseksi, sillä kotona asuvien, hoitoa ja hoivaa tarvitsevien ja entistä sairaampien ikääntyneiden määrä kasvaa jatkossa. He tarvitsevat etsivien vanhustyöntekijöiden tukea. (Kuikka 2015, 98.)

Etsivän vanhustyön muutokset ja vaikutukset ikääntyneisiin näkyvät monella eri tavalla. Yksilötasolla vanhuksat tiedostavat paremmin sosiaalisen kanssakäymisen mahdollisuudet ja etsivän työntekijän jakaman tiedon avulla he voivat saada tarpeitaan vastaavaa apua. Ikääntyneet voivat luottaa siihen, että saavat apua tulotasosta riippumatta, kun sitä tarvitsevat. Etsivän vanhustyön avulla saadaan aikaan uudenlaista yhdessäoloa ja ikääntyneet voivat käsitellä asioitaan henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa. Sen avulla voidaan rakentaa yhteisöllistä ja ikääntyneitä arvostavaa kulttuuria, jossa hyvinvoinnista huolehtii laajempi yhteisö (omaiset, naapurit, matalan kynnyksen toimijat). Se mahdollistaa, että ikääntynyt voi asua kotonaan mahdollisimman pitkään tuetusti. Erilaiset ryhmät antavat voimia, uusia ystäviä, vertaistukea. Osallisuus säilyy ja lisääntyy. Ikääntyneiden sosiaalisessa verkostossa tapahtuneet muutokset välittyvät tietona päättäjille ja uudella tiedolla voidaan vaikuttaa päätöksentekoon vanhuspalveluiden kehittämisessä. (Kuikka 2015, 20.)

Kuvio1. Mukailten (Kuikka 2015, 20)

3.1 Etsivän sosiaalityön toimintamalli

Etsivällä sosiaalityöllä tarkoitetaan sosiaalihuollon ammattilaisen työskentelyä kaduilla, julkisissa tai puolijulkisissa paikoissa. Se on jalkautuvaa tai digitaalisesti toteutettavaa työtä. Kohderyhmänä ovat tyypillisimmin heikosti palvelujärjestelmään kiinnittyneet tai kokonaan sen ulkopuolelle jääneet ihmiset. Työ perustuu vapaaehtoisuuteen ja tarvittaessa toimitaan anonyymisti. Sosiaalityön ja etsivän työn yhdistäminen velvoittaa toimimaan syvällisesti ja kokonaisvaltaisesti. On otettava huomioon mm. asiakkaiden hyvinvoinnin, elämänhallinnan ja toimintakyvyn edistämisen näkökohdat. Lisäksi etsivän sosiaalityön tavoitteena on lieventää asiakkaiden elämäntilanteiden erilaisia vaikeuksia, antaa henkilökohtaista tukea, vahvistaa heidän toimintaedellytyksiään ja osallisuuttaan, sekä edistää yhteisöjen sosiaalista eheyttä. (Karjalainen, Liukko & Muurinen 2022, 6.)

1.Toimintaympäristö ja toimijat	2.Resurssit	3.Ydinelementit	4.Mekanismi	5.Toimintamallin tulokset
-Tilanelähtöinen lähestymistapa	-Henkilöstö	-Ihmisten tavoitteleminen ja löytäminen	-Kynnyksettömyys	-Asiakas tietää saavansa tarvittaessa apua
-Monialaisuus	-Osaaminen	-Yksilöllinen ohjaus ja neuvonta	-Asiakaslähtöisyys ja kunnioitus	-Asiakas on tullut kuulluksi ja autetuksi
-Verkostotyö	-Liikkumisen keinot	-Sovitut yhteistyörakenteet- ja käytännöt	-Turvallinen siirtymä palvelujen piiriin	-Palvelut on saatavissa ja saatavia
-Johtaminen	-Tietotekniset välineet		-Tieto mahdollisesti piiloon jäävistä tilanteista ja ilmiöistä	
	-Yhteiset tilat			

Taulukko 1. Etsivän sosiaalityön toimintamallin logiikkamalli

Mukaillen THL (Karjalainen ym. 2022, 10.)

3.2 Diakonialaitoksen etsivän vanhustyön toimintamalli

Diakonissalaitos on kehittänyt verkostoituneen etsivän vanhustyön toimintamallia muutaman kunnan vanhustalveluiden ja ikääntyneiden kanssa jo lähes kymmenen vuoden ajan. Toimintamallia ollaan vakiinnuttamassa käyttöön ja sitä on tarkoitus viedä myös muualle Suomeen. Kehit-

tämistyötä on tehty kahdessa Seniori-Vamos- hankkeessa, johon on saatu Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen (STEA) tukea. Diakonialaitos edistää etsivän vanhustyö- mallin ottamista käyttöön järjestämällä valmennuksia ja työpajoja.

1. Verkostokumppanilla herää tai jää huoli ikääntyneestä
2. Yhteydenotto etsivään vanhustyöntekijään
3. Yhteinen kotikäynti
4. Rinnalla kulkeva työ
5. Ratkaisu löytyy
6. Etsivän työn asiakkuus päättyy
7. Kuulumissoitto tai tapaaminen

Taulukko 2. Diakonialaitoksen etsivän vanhustyön toimintamalli.

Mukaillen (Diakonissalaitos 2021.)

4 Opinnäytetyön tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Kainuussa ikäihmisille palveluita tarjoavien tahojen käytäntöjä etsivän vanhustyön nykytilasta.

Tavoitteena oli tuottaa toimeksiantajalle tietoa etsivän vanhustyön tämänhetkisestä tilanteesta Kainuussa. Tietoa hyödynnetään toiminnan kehittämiseksi tulevaisuudessa.

Opinnäytetyön keskeiset tutkimuskysymykset olivat:

1. Millä tavoin etsivää vanhustyötä tehdään Kainuussa nyt?
2. Millä tavoin etsivää vanhustyötä tulisi tehdä Kainuussa jatkossa?

5 Opinnäyteprosessin toteutus

Opinnäytetyötä varten on haettu tietoa mm. Finnan ja Julkarin sähköisistä tietokannoista, sekä Google Scholar- hakukoneen avulla. Opinnäytetyön teoreettisena tietopohjana on käytetty tutkimusartikkeleita ja muita kirjallisia tuotoksia. Etsivään vanhustyöhön liittyvää aineistoa on runsaasti, toimintatavat sekä yhteiskuntamme muuttuu koko ajan.

Lähdeaineistona on käytetty pääasiassa vuonna 2015 ja sen jälkeen tuotettuja aineistoja. Tätä vanhempien lähteiden ajantasaisuutta ja sisältöä on pohdittu kriittisesti ja niiden käyttö on perusteltavissa. Esimerkkinä laadullisen tutkimusmenetelmän teoriaa kuvaava teos; Laadullinen terveystutkimus vuodelta 2007. Kyseinen teos tarjoaa laajasti tietoa laadullisen tutkimuksen ja opinnäytetyön prosessiin liittyen ja tieto on edelleen ajantasaista.

5.1 Laadullinen tutkimus

Laadullisen terveystutkimuksen avulla tuotetaan tietoa terveyteen liittyvästä todellisuudesta, esimerkiksi kerätään tietoa ihmisten kokemasta terveydestä ja sen edistämisestä tai terveydenhuollon ammattilaisten toiminnasta terveydenhuollossa. Tutkittua tietoa käytetään myös terveydenhuollon toiminnan kehittämiseen. Laadullisessa tutkimuksessa osallistujia on yleensä määrällisesti vähän verrattuna määrälliseen tutkimukseen. Tavoitteena on kerätä mahdollisimman rikas aineisto tutkittavasta ilmiöstä. Laadullinen tutkimus kohdistuu ensisijaisesti tutkittavan ilmiön laatuun, ei sen määrään. (Juvakka & Kylmä 2007, 10, 25.)

Opinnäytetyöhön liittyvä kysely lähetettiin joukolle henkilöitä, jotka tekevät työtä ikääntyneiden parissa Kainuussa. Laadullisen tutkimuksen menetelmäsuuntaukseen päädyttiin, koska haluttiin saada mahdollisimman laajasti ja kokonaisvaltaisesti tietoa vanhustyön toteuttamisen kokemuksista Kainuussa. Lisäksi avointen kysymysten avulla pyrittiin selvittämään toimijoiden ajatuksia etsivän vanhustyön kehittämisestä useista näkökulmista.

5.2 Aineiston kerääminen

Opinnäytetyön aineistonkeruumenetelmänä käytettiin sähköistä kyselyä. Sähköisen kyselyn toteuttaminen oli turvallista koronapandemian aiheuttamista kokoontumisrajoituksista huolimatta

ja hyvä menetelmä pitkien välimatkojen Kainuussa. Kyselytyökaluksi valittiin käyttäjäystävällinen Webropol, johon Kajaanin ammattikorkeakoululla on lisenssi. Vastaukset saatiin valmiiksi sähköisessä muodossa, mikä helpotti niiden käsittelyä. Aineistohallintasuunnitelma liitteenä 2.

Kysely toteutettiin kevään ja kesän 2022 aikana. Ensimmäisessä vaiheessa kysely lähetettiin sähköpostilla Kainuun kuntien kunnanjohtajille, vanhus- ja vammaisneuvostojen yhteyshenkilöille, Kainuun SPR- osastojen puheenjohtajille, sekä Kainuun evankelisuterilaisten seurakuntien diakoniatyöntekijöille. Toisessa vaiheessa lähetettiin sama kysely Kainuun sotien aikuissosiaalityön, perusterveydenhuollon vastaanottojen ja ikäihmisten palveluohjaajien esihenkilöille. Nämä vastaanottajaryhmät osallistuvat ikäihmisten palveluiden suunnitteluun ja järjestämiseen.

Kysely sisälsi neljä avointa kysymystä (liite 1 2/2). Tarkoituksena oli saada laajasti tietoa, kokemuksia ja mielipiteitä etsivän vanhustyön paikallisesta toteuttamisesta sekä kehitysideoita tulevaisuuteen. Kysymysten laatimista ohjasivat opinnäytetyön tutkimuskysymykset. Kyselyä testattiin ohjaavilla opettajilla, vertaisopiskelijoilla ja toimeksiantajan edustajalla ja sitä muokattiin palautteen perusteella. Esitestauksen tarkoituksena oli selvittää kysymysten ymmärrettävyys. Valmiin kyselyn liitteenä oli saatekirje (liite 1 1/2), jossa avattiin etsivän vanhustyön käsitettä lyhyesti, sekä motivoitiin vastaanottajia osallistumaan kyselyyn.

5.3 Tutkimusaineiston analysointi

Laadullisessa tutkimuksessa liian suuri osallistujamäärä voi vaikeuttaa oleellisten asioiden löytämistä aineistosta. Työn etenemisen kannalta on mielekkäämpää kerätä ensin aineistoa analysoitavaksi ja päättää tulosten perusteella lisäosallistujien tarpeesta. Laadullisen tutkimuksen analysoinnissa puhutaan saturaatiosta, joka merkitsee aineiston kylläntymistä. Aineisto on kylläntynyt, kun uudet osallistujat eivät enää tuo uusia elementtejä tai näkökulmia tutkittavaan asiaan. (Juvakka & Kylmä 2007, 27, 57.)

Ensimmäisessä vaiheessa kysely lähetettiin 34 vastaanottajalle ja saatiin 7 vastausta. Vastaajia muistutettiin kyselystä sähköpostitse kahdesti. Vastausten pieni määrä yllätti ja päädyttiin hakemaan Kainuun sotelta tutkimuslupa. Luvan saamisen jälkeen kysely lähetettiin Kainuun sotien 12 työntekijälle. Toisessa vaiheessa kyselyyn saatiin 2 vastausta. Vastaajia oli siis yhteensä yhdeksän. Vastausmateriaalia saatiin määrällisesti yhteensä noin 4,5 sivua, käyttäen fonttia Calibri, koko 11, rivivälin ollessa 1,5.

Sisällön analyysi on järjestelmällinen aineiston analyysimenetelmä. Analyysi perustuu päättelyyn, jota tutkimuksen tarkoitus ja kysymyksenasettelu ohjaavat. Sisältölähtöinen päättely etenee yksittäistapauksista yleiseen, laajempaan kokonaisuuteen. Aineisto puretaan ensin osiin, jonka jälkeen sisällöllisesti samankaltaiset osat yhdistetään. Tämän jälkeen aineisto tiivistetään kokonaisuudeksi, joka vastaa tutkimuksen tarkoitukseen ja tutkimuskysymyksiin. Oleellista on aineiston tiivistyminen ja abstrahoituminen. (Juvakka & Kylmä 2007, 22, 112–114.)

Kyselyn toteuttamisen jälkeen vastaukset tulostettiin paperille. Molemmat opinnäytetyön tekijät kävivät vastaukset läpi omilla tahoillaan etsien niistä yhteneväisyyksiä, sanoja ja lyhyitä virkkeitä, jotka vastasivat esitettyihin kysymyksiin. Aineistosta keskusteltiin ja käytiin huolellisesti läpi myös yhdessä. Näin vahvistettiin vastausten sisällön ymmärtäminen samalla tavalla.

Vastausten sisältöä analysoitiin taulukoinnin avulla. Alkuperäiset vastaukset sijoitettiin taulukkoon. Vastauksista muodostettiin pelkistetyt ilmaisut, joista yksinkertaistettiin pääkategoriat. Pelkistetyt ilmaisut ja pääkategoriat sijoitettiin myös taulukkoon. Taulukko aineiston analyysin etenemisestä liitteenä 3. Taulukosta on poistettu vastaajia yksilöiviä tietoja (esim. organisaatio tai paikkakunta) vastaajien anonymiteetin säilyttämiseksi. Saatujen vastausten pienehköstä määrästä huolimatta oli huomattavissa aineiston saturoituminen. Samat asiat toistuivat monissa vastauksissa ja kyselyn toisen vaiheen vastauksista ei enää noussut esille uutta tietoa tai näkökulmia.

6 Tutkimustulokset

Kyselyyn vastanneista suurin osa edusti yhdistysten tai seurakunnan toimijoita, julkisen sektorin vastaajien osuus oli huomattavasti pienempi. Useat vastaajista kertovat organisaationsa tekevän etsivää vanhustyötä. Etsivää työtä tehdään monin erilaisin tavoin ja käytänteet ovat erilaiset Kainuun kunnissa. Seurakuntien diakoniatyön rooli vaikuttaa olevan tärkeä etsivässä vanhustyössä Kainuussa. Suorat lainaukset vastauksista on työssämme tuotu esille lainausmerkkien sisällä.

6.1 Tulokset, etsivän vanhustyön nykytilanne Kainuussa

Vastaajien mukaan etsivää työtä tehdään soittamalla tai lähettämällä postikortteja tietynikäisille organisaation rekisteristä löytyville ikäihmisille syntymäpäivinä ja joulun aikaan. Näiden yhteydenottojen perusteella tulee jonkin verran kotikäyntipyyntöjä sekä taajamiin, että syrjäkylille. Joskus kontaktipyyntöjä tulee omaisilta tai naapureilta, ja ikäihmiseltä itseltään kysytään aina lupa kotikäynnille. Kotikäyntejä tehdään diakoniatyön ja vapaaehtoistoimijoiden toimesta. Yhteistyön tekeminen 3. sektorin toimijoiden, seurakunnan, sosiaalityön ja kotihoidon välillä koetaan tärkeäksi.

Kainuun kolmella paikkakunnalla oli käynnissä vuosina 2018–2021 Kirkkopalvelujen ja Oulun Diakonissalaitoksen säätiön Ikä Arvokas- hanke, johon kuului Hoksauta minut- yhteydenottokorttimalli. Siihen liittyen saimme seuraavia vastauksia:

”Organisaatiomme on ollut mukana myös Hoksauta minut-korttikampanjassa, jonka avulla ikäihmiset ovat voineet pyytää tukea.”

”Hoksauta minut- korttikampanja oli käytössä Kajaanissa, Ristijärvellä ja Paltamossa äskettäin parin vuoden ajan, mutta kampanja ei palvellut ikäihmisten tavoittamisessa.”

Kainuun syrjäkylillä asuu paljon ikääntynyttä väkeä. Vastaajat kertovat siellä järjestettävän mm. joululaulutilaisuuksia sekä muita ikäihmistenkin suosimia yhteisöllisiä tapahtumia, joissa ”henkilö tulee tutuksi, on helpompi ottaa yhteyttä vaikeinakin päivinä.” Kainuun syrjäkylillä koetaan olevan vielä jäljellä inhimillistä toisista huolehtimista ja vanhuksia löydetään myös kyläläisten avulla. Julkisen sektorin toimijoille tieto löydettävistä vanhuksista tulee joskus myös sivullisten tekemien

huoli-ilmoitusten kautta. Kunnissa järjestettävä päivätoiminta koetaan tärkeäksi ikäihmisten osallisuutta lisääväksi asiaksi.

Koronapandemian aikana organisaatiot lisäsivät puhelinkontaktien määrää, kotikäyntejä vähennettiin ja monet ryhmätoiminnot jouduttiin tauottamaan.

”Puhelimitse on kysely vointia, jaksamista, asioinnin onnistumista ja mitä apua ikääntyneet tarvitsevat.”

Eräs vastaaja toteaa ”Ryhmä on ollut tauolla pahimpaan korona-aikaan ja korona on rajoittanut toimintaa, esim. vierailuja ja uimahallireissuja ei ole voitu tehdä.”

Jossakin organisaatiossa on voitu ennen korona-aikaa ”tehdä tikusta asiaa ja menty muuten vaan juttelemaan”, mutta korona-aikana tämänkaltaista toimintaa ei ollut.

Vastauksista selvisi myös, ettei etsivä vanhustyö ollut kaikille vastaajille käsitteenä ennestään tuttu.

”En tiedä enkä osaa sanoa, hieman epäilen, että organisaatiossamme ei tehdä etsivää vanhustyötä juurikaan.”

6.2 Tulokset, etsivän vanhustyön kehittäminen Kainuussa

Vastauksista tuli esille toive organisoidun verkostoyhteistyön kehittämisestä etsivään vanhustyöhön. Useat vastaajat toivat julki toiveensa tehdä nykyistä enemmän yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Kolmannen sektorin toimijoilla ja seurakuntien diakoniatyöllä on tällä hetkellä suuri rooli vanhusten parissa tehtävässä matalan kynnyksen ennaltaehkäisevässä työssä. Samojen toimijoiden toivotaan jatkavan verkostossa.

”Etsivää vanhustyötä pitäisi tehdä verkostossa, jossa olisi mukana julkisen sektorin lisäksi seurakunnat ja paikkakunnilla toimivat eri järjestöt.”

”Selkeästi yksi taho organisoimaan toimintaa, joka huomioi kuntien väliset erot ja siihen ympärille verkostoitumista järjestöjen ja eri toimijoiden taholta.”

Etsivän vanhustyön jalkautuvan työparin toiminta olisi kuntiin tervetullutta. Tarvittaisiin helposti lähestyttäviä yhteyshenkilöitä, jotka antaisivat henkilökohtaista palveluohjausta ja etsisivät ratkaisuja ikäihmisten avun ja tuen tarpeisiin. Kainuun kunnissa on eroavuuksia keskenään ja näiden erityispiirteiden vuoksi toivotaan etsivän vanhustyön tekijöiden olevan paikallisia.

”Eli yhteistyötä pitää tehdä sellaisten järjestöjen ja toimijoiden kanssa, jotka ovat lähellä näitä ihmisiä. Kajaanista käsin on aika vaikea löytää Suomusalmen perukoilla olevia ikäihmisiä.”

Useat vastaajat toivat esille, että Kainuun syrjäkylille tarvittaisiin säännöllisiä ja edullisia kuljetuspalveluita mahdollistamaan ikäihmisten pääsy asioimaan ja toisten ihmisten pariin. Taajaman ulkopuolella asuvilla ikäihmisillä ei välttämättä ole ajokorttia, vaan he ovat asiointikäynneillään toisten kyydin varassa. Lisäksi ikääntyneille toivotaan yhteisiä kohtaamispaikkoja taajamiin. Pitkien välimatkojen vuoksi syrjäkylillä asuvat vanhukset ovat eriarvoisessa asemassa taajamissa asuviin ikääntyneisiin verrattuna. Kodin merkitys on suuri ja moni omassa rauhassaan elämään tottunut vanhus haluaisi asua perukan kodissa loppuun asti.

”Kyytien järjestäminen on ollut monelle kustannuskysymys ja monille omaisille raskas taakka.”

”Tiedän henkilöitä, jotka jännittävät, että mahtuvatko koulukyytiin vai eivät, eli pääsevätkö keskustassa käymään.”

Puhelinkontaktit ja selkeät, henkilökohtaisesti nimellä lähetetyt kotiin jaettavat esitteet koettiin hyvinä keinoina tavoittaa ikääntyneitä.

”Selkeitä esitteitä palveluista ja mahdollisimman paljon palveluja yhden puhelinnumeron taakse.”

Vastauksissa pohdittiin myös mahdollisuutta palkata kylätyöntekijöitä tai sitä, voisiko esim. kirjastoauto tarjota lainaustoimintojen lisäksi muitakin palveluita kiertäessään syrjäkylillä. Osassa vastauksista pohdittiin tämänhetkisten peruspalveluiden riittävyttä, sekä sitä onko etsivän vanhustyön kautta löydetuille vanhuksille tarjota sitä, mitä he tarvitsevat.

7 Johtopäätökset ja pohdinta

Useat kyselyyn vastanneista toivat esiin huolen tällä hetkellä kotiin tarjottavien julkisten palveluiden riittävydestä. Kyselyn vastausten perusteella voidaan päätellä, että kaikilla vastanneilla on yhteinen tahtotila etsivän vanhustyön kehittämiseen. Tällä hetkellä kolmannen sektorin toimijoilla ja seurakunnalla on Kainuussa suuri rooli vanhusten matalan kynnyksen ennaltaehkäisevässä työssä. Kainuun alueella siis tehdään etsivää vanhustyötä. Paikallisen etsivän vanhustyön toimintamallin kehittämiseksi yhteistyöverkostolle tarvittaisiin organisoiva toimija, jonka kautta etsivää vanhustyötä voitaisiin toteuttaa. Verkostossa toimijoina olisivat julkisen-, yksityisen- ja kolmannen sektorin toimijat.

Vastauksista ilmeni tarve selkeämmälle tiedottamiselle eri tukitoimista ja yhteystiedoista. Ikään-tyneen avun saantia ja tavoittamista helpottaisi asiointi mahdollisimman paljon saman työntekijän kanssa, jolla olisi laaja tietämys vanhusten tukipalveluista, sekä sosiaali- ja terveysalan palvelujärjestelmästä.

Vastauksissa tuodaan esille Kainuun pitkien välimatkojen vaikeuttavan syrjäseudulla asuvien vanhusten osallisuutta. Tarvittaisiin erityisesti ikäihmisille kohdistettuja, edullisia ja säännöllisiä kuljetuspalveluita. Norbakke (2019, 3–14) tuo tutkimusartikkelissaan esille, kuinka pienentyneet tulot ja mm. leskeksi jääminen vaikuttavat yleiseen osallistumistasoon. Lisäksi ikääntyneiden ihmisten keskuudessa on sosiaalista eriarvoisuutta kodin ulkopuoliseen toimintaan osallistumisessa. Hän tuo myös ilmi, että mahdollisuus käyttää kuljetuspalveluja on hyvin tärkeää, sillä terveyden-tila ja muut fyysiset ongelmat lisääntyvät usein iän myötä ja vaikeuttavat esim. kävelemistä, joukkoliikenteen käyttämistä ja autolla ajamista.

Todettiin, ettei Ikä Arvokas- hankkeeseen kuuluva Hoksauta minut- yhteydenottokortti- malli ollut Kainuussa kovin toimiva. Eija Myllymäen johdolla toteutetun valtakunnallisen hankkeen aikana ikäihmisten tavallisissa käyntipaikoissa jaettiin ikäihmisille yhteydenottokortteja, joiden avulla he saattoivat pyytää tukea itselleen. Kortteja oli monen tyyppisiä. Kortteihin oli painettu ikääntyneiden parissa toimivien tahojen yhteystietoja, joihin ikäihminen saattoi ottaa yhteyttä. Joissakin korteissa oli vastauslähetystunnus, näihin kortteihin ikäihminen piti rastittaa toiveensa yhteydenottajasta ja täyttää omat yhteystietonsa. (Innokylä, Myllymäki 2021.)

Tulevaisuutta ajatellen, tarve etsivälle vanhustyölle Kainuussa kasvaa entisestään ja toimintaan tarvittaisiin kaikkien toimijoiden yhteistyötä. Voitaisiin koota moniammatillinen verkostotyöryhmä, jonka avulla etsivän vanhustyön toimintamalli saataisiin käytäntöön. Toivomme, että toimeksiantajamme pystyy hyödyntämään työmme tuloksia mahdollisesti kehittäessään tällaista työryhmää. Ryhmä voisi kokoontua säännöllisesti vaikkapa etäyhteyksien välityksellä ja osallistua esim. Diakonialaitoksen valmennuksiin ja työpajoihin. Diakonissalaitoksen etsivän vanhustyön mallia voitaisiin soveltaa Kainuussa. Jalkautuvassa työssä työparina voisi toimia esim. sairaanhoitaja ja sosionomi. Rahaa tarvitaan jalkautuvien etsivän vanhustyön työparien palkkaukseen Kainuun kuntiin, kehittämis- ja toteuttamistyöhön. Olisi järkevää selvittää, olisiko aloittelevalle toiminnalle mahdollista saada tukea jostain, tai olisiko mahdollista käynnistää organisoitu toiminta projektina tai hankkeen puitteissa.

7.1 Luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan mm. seuraavilla kriteereillä; uskottavuus, vahvistettavuus ja siirrettävyys. Tutkimuksen tekijän pitää varmistaa, että tulokset vastaavat osallistujien käsityksiä tutkittavasta asiasta / ilmiöstä. Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on oletus todellisuuden moninaisuudesta. Tutkimuksen uskottavuutta vahvistaa, että tutkimuksen tekijä on riittävän kauan tekemisissä asian kanssa. Tutkimuksen aikana on tärkeää pitää tutkimuspäiväkirjaa siten, että siitä voidaan havaita prosessin kulku pääpiirteissään. Laadullisen tutkimuksen vahvistettavuus perustuu tutkimuspäiväkirjaan, koska perustana on usein tutkimuksen edetessä tarkentuva avoin suunnitelma. Siirrettävyydellä arvioidaan tulosten siirrettävyyttä muihin vastaaviin tilanteisiin. Tämän vuoksi tutkimuksen tekijän on annettava riittävästi kuvailevaa tietoa tutkimuksen osallistujista ja ympäristöstä. (Juvakka & Kylmä 2007, 127–129.)

Pohdimme opinnäytetyömme toteutustapaa. Toteutusmenetelminä olisi voinut olla myös kirjallisuuskatsaus tai määrällinen tutkimus. Tulimme kuitenkin siihen tulokseen, että määrällisen tutkimuksen avulla saadun tiedon avulla olisimme saaneet suppeamman käsityksen toimijoiden tietoisuudesta liittyen etsivään vanhustyöhön, eikä toimeksiantajamme olisi todennäköisesti saanut siitä tarpeellista tietoa etsivän vanhustyön kehittämiseen. Kirjallisuuskatsauksen avulla olisimme saaneet laajasti tietoa etsivästä työstä, jota Suomessa tehdään. Mutta myös tämä vaihtoehto hylättiin, koska halusimme saada käytännön tietoa nimenomaan Kainuun alueelta.

Kyselyn tuloksista kirjoitetun raportin informaatiota voidaan hyödyntää etsivän vanhustyön suunnitteluun ja organisointiin muuallakin, kuin Kainuussa. Kokonaisuutena tulokset eivät kuitenkaan ole sellaisenaan siirrettävissä, koska etsivässä työssä toimivat toteutustavat ja -ympäristöt ovat hyvin erilaisia eri puolella Suomea. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kerätä paikallista tietoa ja näkemystä etsivän vanhustyön kehittämiseksi Kainuussa.

Tämän opinnäytetyön luotettavuuden kannalta on merkityksellistä, että kysely suunnattiin joukolle hyvin erilaisia toimijoita. Kysymykset olivat avoimia ja vastauksia kysymyksiin saatiin toiveiden mukaisesti monenlaisista näkökulmista. Tutkimuksen luotettavuuden kannalta oli tärkeää saada vastauksia riittävästi aineiston saturoitumiseksi. Muistutusviesteistä huolimatta vastaajien määrä jäi pieneksi. Tämän vuoksi päädyttiin hakemaan tutkimuslupa Kainuun sotelta ja kysely lähetettiin myös osalle Kainuun soten henkilöstöä. Lopullista aineistoa analysoitaessa huomattiin, ettei uusista vastauksista enää tullut esille uusia näkökulmia. Tämän perusteella todettiin aineiston riittäväksi tätä opinnäytetyötä varten. Opinnäytetyön etenemisestä pidettiin tutkimuspäiväkirjaa, mikä havainnollisti opinnäytetyön prosessia ja helpotti opinnäytetyön raportin kirjoittamista.

7.2 Eettisyys

Hyvän tieteellisen tutkimustyön lähtökohtiin kuuluu rehellisyys, tarkkuus ja huolellisuus. Muiden tutkijoiden tekemä työ ja saavutukset huomioidaan huolehtien siitä, että toisten julkaisuihin viitataan asianmukaisella tavalla. Tutkimuksen suunnittelu, toteutus, raportointi ja tallennus tehdään tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten mukaisesti. (Varantola, Launis, Helin, Spooft ja Jäppinen, 2013, 6.)

Kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista. Kyselyn alussa vastaajat antoivat tietoisensa suostumuksensa kyselyyn osallistumisesta. Opinnäytetyöhön ei kerätty tietosuojan alaista tietoa tai vastaajien henkilötietoja. Kyselyn vastauksista on poimittu suoria lainauksia opinnäytetyöhön, lainaukset on merkitty tekstiin selkeästi ja asianmukaisesti. Vastaukset löytyvät myös aineiston analyysin etenemistä kuvaavasta taulukosta, joka on liitteessä 3. Vastauksista on poistettu henkilön tunnistamisen mahdollistavia seikkoja, esim. paikkakunta. Kyselyn alkuperäiset vastaukset hävitetään opinnäytetyön valmistuttua. Koko opinnäytetyöprosessin etenemisen ajan on työskennelty tutkimuseettisen neuvottelukunnan hyvän tieteellisen käytännön ohjeistuksen mukaisesti.

7.3 Jatkotutkimusaiheet

Etsivä vanhustyö on ehdottomasti jatkuvan kehittämisen arvoinen asia. Yhteiskunta ja teknologia muuttuvat nopeasti. Mielen terveyshäiriöt ja päihteiden käyttöön liittyvät ongelmat todennäköisesti lisääntyvät ja muuttavat muotoaan tulevina vuosikymmeninä. Ennalta ehkäisevien palveluiden tarve kasvaa ja olisi tarpeen tutkia, minkälaisilla keinoilla eri ikäryhmien syrjäytymistä voitaisiin ehkäistä ja yhteiskuntaan kiinnittymistä vahvistaa. Seurakunnan diakoniatyöllä on suuri rooli etsivän vanhustyön tekemisessä. Kirkosta eroaminen on tavallisempaa, kuin aiemmin. Tavoit- taako diakoniatyö jatkossa ikäihmisiä?

Vanhuspalvelulakia ollaan uudistamassa. Uusi laki astuu voimaan 1.1.2023 samalla, kun hyvinvointialueet aloittavat toimintansa sote-uudistuksen myötä. Uudessa lakiehdotuksessa on maininta, että hyvinvointialueen tulee järjestää ikääntyneen väestön hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista tukevia neuvontapalveluja. Lisäksi on tarjottava terveystarkastuksia, vastaanottoja tai kotikäyntejä erityisesti niille ikääntyneeseen väestöön kuuluville, joiden elinoloihin tai elämäntilanteeseen arvioidaan tutkimustiedon tai yleisen elämäkokemuksen perusteella liittyvän palveluntarvetta lisääviä riskitekijöitä. (L980/2012.) Lakiuudistuksen tarkoituksena olisi tukea ennakoivasti ikääntyvien toimintakykyä ja vähentää tarvetta raskaampien hoito- ja hoivamuotojen tarvetta.

Jää nähtäväksi, kuinka lakimuutos vaikuttaa Kainuun alueella ikäihmisten palveluihin ja hyvinvointiin. Tässä olisikin hyvä aihe tutkittavaksi tuleviin opinnäytetöihin. Esim. 1–2 vuoden kuluttua sote-uudistuksesta voitaisiin selvittää, miten ikääntyneiden ennalta ehkäiseviä palveluita ollaan käytännössä kehitetty. Myöhemmin voitaisiin tehdä opinnäytetyö aiheesta, miten sote-uudistus on vaikuttanut ikääntyneiden terveyteen, toimintakykyyn ja tuen tarpeeseen esim. asumisessa. Näin voitaisiin saada osviittaa siitä, miten ennalta ehkäisevien palveluiden kehittämisessä on onnistuttu.

7.4 Ammatillinen kehittyminen

Sairaanhoidajille on asetettu osaamisvaatimukset, eli kompetenssit useiden ammattikorkeakoulujen ja työelämän edustajien yhteistyönä Yleissairaanhoidajan (180 op) ammatillisen perusosaamisen arvioinnin kehittäminen -hankkeessa. Näitä kompetensseja ovat: ammatillisuus ja eetti-

syys, asiakaslähtöisyys, kommunikointi ja moniammatillisuus, terveyden edistäminen, johtaminen ja työntekijyysosaaminen, informaatioteknologia ja kirjaaminen, ohjaus- ja opetusosaaminen sekä omahoidon tukeminen, kliininen hoitotyö, näyttöön perustuva toiminta, tutkimustiedon hyödyntäminen ja päätöksenteko, yrittäjäyys ja kehittäminen, laadunvarmistus, sekä potilas- ja asiakasturvallisuus. Kompetenssien määrittely on tarpeen, koska sairaanhoitajan ammatti on hyvin kansainvälinen ja yhtenäiset osaamisvaatimukset EU:n alueella mahdollistaa työntekijöiden liikkuvuuden yli rajojen. Suomalainen sairaanhoitajakoulutus on laajuudeltaan 210 opintopistettä, josta 180 opintopistettä tuottaa sairaanhoitajan ydinosaamisen myös sairaanhoitajan tutkinnon sisältäviin terveydenhoitajan, kättilön, ensihoitajan ja sairaanhoitaja-diakonissan ammatikorkeakoulututkintoihin. (Silén-Lipponen & Korhonen 2020, 4, 87–104.)

Opinnäytetyöprosessi on kestänyt kokonaisuudessaan yli vuoden ajan. Opinnäytetyötä tekemällä olemme oppineet paljon uutta tutkimustyön menetelmistä ja prosessimaisesta työskentelystä tutkimuksen parissa. Alussa opinnäytetyö tuntui suurelta ja epämääräiseltä tehtävältä. Matkan varrella ja etenkin taakse päin katsoen on huomattavissa, että opinnäytetyö koostuu monesta vaiheesta, jotka ajoittuivat selkeästi tietyille ajanjaksoille. Tutkimussuunnitelman tekeminen tuntui erittäin haastavalta, koska aiempaa kokemusta tutkimuksen tekemisestä ei ollut, eikä syvälistä käsitystä siitä, mitä suunnitelman pitäisi sisältää.

Opinnäytetyöprosessin aikana on opittu hakemaan luotettavaa tietoa terveystieteiden tietokannoista. Myös tieteellisten artikkelien kriittinen lukutaito on kehittynyt. Laadullisen tutkimuksen tutkimusaineiston analysointi on konkretisoitunut meille. Kyselyyn toivottiin enemmän vastauksia, mutta toisaalta aineiston analysoinnin oppimisen ja laadullisen tutkimuksen kannalta aineisto oli juuri sopivan kokoinen tähän opinnäytetyöhön. Olemme saaneet kokemusta tieteellisen asiakirjoittamisesta. On opittu, että tieteellisen kirjoittamisen tavoitteena on tuottaa selkeää ja lukijaystävällistä tekstiä. Matkan varrelle on mahtunut tietoteknisiä ongelmia ja epätoivoakin, mutta opinnäyteprosessin aikana on saatu myös onnistumisen kokemuksia ja välillä opinnäytetyön tekeminen on imaissut mukanaan.

Opinnäytetyön edetessä kaikki ei sujunut suunnitelmien mukaisesti ja joutuimme tekemään päätöksiä, joiden avulla opinnäytetyö eteni. Kysely lähetettiin vastaajille ensimmäisen kerran keväällä 2022. Kyselyn vastauksia kerätessämme huomasimme, että vastauksia oli vähän. Toimimme tilanteen edellyttämällä tavalla, lähetimme vastaajille useita muistutusviestejä ja annoimme lisää vastaamiselle. Koska vastauksia oli edelleen vähän, päädyttiin hakemaan tutkimuslupa Kainuun sotelta. Kysely lähetettiin soten työntekijöille heti tutkimusluvan saavuttua. Kysely ajoittui kesälomasesongin aikaan, jolloin osalla vastaanottajista kysely jäi varmasti huomaamatta. Soten

työntekijöitä muistutettiin kyselystä pari kertaa kesän aikana. Vastausten analysointiin suunniteltua aikataulua täytyi muokata useaan kertaan uudelleen.

Opinnäytetyötä tehdessämme olemme kehittäneet yhteistyötaitojamme. Työn suunnitelmavaiheessa pidimme palaverin toimeksiantajan edustajan kanssa. Palaverissa saimme esitietoa aiheesta ja kuulimme toimeksiantajan toiveita opinnäytetyön suhteen. Opinnäytteen toteutusvaiheessa vaihdoimme muutaman sähköpostin hänen kanssaan. Yhteistyö opinnäytetyön tekemisen aikana jäi kuitenkin melko vähäiseksi. Opinnäytetyön eteneminen jumiutui muutamia kertoja, jolloin pyysimme ohjaustunteja opettajalta, tämän jälkeen tekeminen lähti taas edistymään. On ollut antoisaa tehdä opinnäytettä parin kanssa ja jakaa ajatuksia sekä tunteita aiheeseen liittyen varsinkin, kun aihe on ollut molempien sydäntä lähellä. Olisimme voineet jakaa opinnäytetyön tekemisen selkeämmin, jolloin eri aikaan tapahtuva opinnäytetyön työstäminen olisi sujunut tehokkaammin. Opinnäytetyötä tehdessämme erilaisuutemme on ollut hyvä asia, toinen meistä saa aikaan isoja asioita ja toinen puolestaan keskittyy enemmän yksityiskohtiin. Päämäärä ja tavoitteet ovat olleet yhteiset ja olemme niihin päässeet.

Etsivän vanhustyön yleisimmät toimintatavat Suomessa ovat tulleet meille tutuiksi. Aihe ei ollut meille ennalta tuttu. Olemme havainneet, että etsivää vanhustyötä tehdään paljon diakonia-työssä ja vapaaehtoisjärjestöjen toimesta. Ja kehittämistä olisikin siinä, että samankaltaista toimintaa harjoittavat tahot olisivat selkeämmin tietoisia toistensa olemassaolosta ja yhteistyötä voitaisiin näin kehittää.

Lähteet

Helsingin diakonissalaitoksen säätiö sr. Etsivä vanhustyö- toimintamalli. Saatavilla 20.10.2022

<https://www.hdl.fi/etsiva-vanhustyö-toimintamalli/>

Friis-Hasché, E. & Nordenram, G. (2017). Ikääntymisestä johtuvat toimintakyvyn muutokset.

Suomen hammaslääkärilehti 10.3.2017, päivitetty 19.2.2018.

Innokylä. (2021). Hoksauta minut- yhteydenottokortti. Saatavilla 21.9.2022 <https://innokyla.fi/fi/toimintamalli/hoksauta-minut-yhteydenottokortti>

Impiö, A-R. (2022). Hyvä ikääntyminen poikkeusaikoina. Kirjallisuuskatsaus aktiivisuudesta ja irtautumisesta hyvinvoinnin kontekstissa. Pro gradu. Tampereen yliopisto

<https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-202204133200>

Juvakka, T. & Kylmä, J. (2007). Laadullinen terveystutkimus, Edita Publishing Oy

Jyväkorpi, S., Strandberg, T., Urtamo, A., Pitkälä, K., Suominen, M., Kokko, K. & Heimonen, S.

(2020). Ikääntyneiden terveys, elämänlaatu, toimintakyky ja mielen hyvinvointi. Gerontologia

34(4), 339–344. <https://journal.fi/gerontologia/article/view/99624>

Kainuun sote. (2021). Pöytäkirjanote; Ikäihmisten kotona asumista tukevien palveluiden sisältö ja

myöntämisperusteet 1.1.2022 alkaen. Saatavilla 18.10.2022 <https://sote.kainuu.fi/sites/sote.kainuu.fi/files/documents/library/2022-02/ik%C3%A4ihmisten%20kotona%20asumista%20tukevien%20palveluiden%20sis%C3%A4lt%C3%B6%20ja%20my%C3%B6nt%C3%A4misperusteet%201.1.2022%20alkaen.pdf>

Karjalainen, P., Liukko, E. & Muurinen, H. (2022). Etsivän sosiaalityön toimintamalli. Terveiden

ja hyvinvoinnin laitos. Saatavilla 11.10.2022 <https://innokyla.fi/sites/default/files/2022-05/Etsiv%C3%A4n%20sosiaality%C3%B6n%20toimintamalli%20%28THL%29.pdf>

Kehusmaa, S., Siltanen, S. & Leppäaho, S. (2021). Hyvinvointi korona-aikana – tuloksia vanhus-

palvelujen asiakastyytyväisyyskyselystä. Tutkimuksesta tiiviisti 10/2021. Helsinki, Terveiden ja

hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-633-6>

- Koponen, P., Borodulin, K., Lundqvist, A. & Sääksjärvi, K. (2018). Terveys, toimintakyky ja hyvinvointi Suomessa, FinTerveys 2017- tutkimus. (108–129), Koskinen, S. (toim.) Helsinki, Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-105-8>
- Kuikka, A. (2015). Etsivä vanhustyö meillä ja muualla: raportti suomalaisista ja eurooppalaisista käytännöistä. Vanhus- ja lähimmäispalvelunliitto ry, Kehittyvät vanhuspalvelut julkaisuja 1/2015, Etsivä mieli (2012–2016) -projekti. Saatavilla 25.11.2021 https://www.valli.fi/wp-content/uploads/2019/12/Etsiva_vanhustyo-raportti_2015.pdf
- Kröger, T., Van Aerschot, L. & Mathew Puthenparambil, J. (2019). Ikääntyneiden hoivaköyhyys. Yhteiskuntapolitiikka- lehti 84(2), 1–10. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019041011854>
- L980/2012. Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 28.12.2012/98. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120980>
- L1285/2016. Nuorisolaki 21.12.2016/1285. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161285#L3P10>
- Lahtiola, E. (2017). ”Terveenä taivaaseen”: Hyvinvointi, ikääntyminen ja wellness- kuluttaminen 50–65- vuotiaiden kokemuksena. Pro gradu. Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ju-201706082753>
- Leemann, L. & Hämäläinen, R-M. (2016). Asiakasosallisuus, sosiaalinen osallisuus ja matalan kynnyksen palvelut. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2016102725606>
- Mikä Kainuun sote. (2022). Kainuun sote. Saatavilla 5.10.2022 <https://sote.kainuu.fi/mika-kainuun-sote>
- Nordbakke, S. (2019) International Journal of Environmental Research and Public Health 16 (24), 3-14. <https://doi.org/10.3390/ijerph16245109>
- Pietilä, M. & Saarenheimo, M. (2018). Löydettyinä: Etsivä vanhustyö ja ikäihmisten psykososiaalinen hyvinvointi. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019040811356>
- Ruokolainen, M-L. (2021). Sosiaalialan erikoissuunnittelija. Teams- neuvottelu 28.9.2021.
- Savikko, N., Jansson, A. & Pitkälä, K. (2019). Yksinäisyys on kognition heikkenemisen merkittävä riskitekijä ikääntyneellä. Lääkärilehti 74(19), 1189–1196.

- Silén-Lipponen, M. & Korhonen, T. (2020). Osaamisen ja arvioinnin yhtenäistäminen sairaanhoitajakoulutuksessa–YleSHarviointi-hanke. Savonia-ammattikorkeakoulun julkaisusarja 5/2020. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020111089877>
- Tamminen, O. & Pirhonen, J. (2021). Puheita ja tekoja- osallisuuden haasteet vanhuudessa. Sosiiaalilääketieteellinen Aikakausilehti (4), 384–395. <https://doi.org/10.23990/sa.95177>
- Tattari, M., Suhonen, R. & Stolt, M. (2021). Kotona asuvien ikääntyneiden henkilöiden kokemukset fyysisen toimintakykynsä ja itsenäisyytensä ylläpitämisestä. Gerontologia 35 (1), 55–56. <https://doi.org/10.23989/gerontologia.87844>
- Tilastokeskus 2021. Kainuun liitto, väestöennuste. Saatavilla 27.12.2021 https://e.in-fogram.com/1p93yz11j9pvx6t7k10z6629mxb3g6j9xer?parent_url=https%3A%2F%2Fkainuun-liitto.fi%2Ftietopalvelut%2Ftilastot%2Fvaesto-ja-muuttoliike%2F&src=embed#
- Varantola, K., Launis, V., Helin, M., Spoof, S. & Jäppinen, S. (2013). Tutkimuseettinen neuvottelukunta, Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilysten käsitteleminen Suomessa. (8–9) Helsinki. Saatavilla 26.1.2022 https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf
- Vuoksimaa, E. (2019). Kognitiivisten toimintojen muutokset – mikä on ikääntymistä, mikä sairautta? Duodecim 135(11), 1075–84.

Hyvä vastaanottaja,

Opiskelemme Kajaanin ammattikorkeakoulussa sairaanhoitajiksi ja teemme opinnäytetyötä Etsivästä vanhustyöstä. Toimeksiantajana opinnäytetyöllemme toimii Kainuun sosiaali- ja terveysalan kuntayhtymä. Tavoitteenamme on kerätä sähköisen kyselyn avulla tietoa etsivän vanhustyön tämänhetkisestä tilanteesta ja kehitysehdotuksia. Toimeksiantaja voi käyttää tuloksia etsivän vanhustyön kehittämiseen Kainuussa.

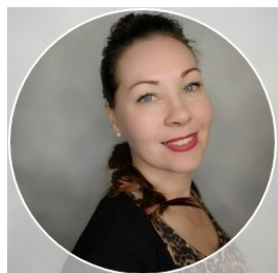
“Etsivän vanhustyön avulla yritetään löytää aktiivisesti hankalissa tilanteissa ja syrjäytymisvaarassa olevia tai jo syrjäytyneitä, vaikeasti tavoitettavia ihmisiä. Ihmiset kohdataan arkiympäristöissään (kotona tai muissa lähiympäristöissä), ja periaatteena on toteuttaa heille jatkuva palveluketju. Työssä tavoitetaan esimerkiksi yksinäisiä, masentuneita, mielenterveys- ja päihdeongelmista kärsiviä, sekä vailla omaisia olevia ikääntyneitä. Osa heistä on kaikkien palvelujen ulkopuolella ja osa esimerkiksi kotihoidon piirissä puutteellisesti siten, että he eivät saa kaikkea tarvitsemaansa tukea.” (Pietilä & Saarenheimo 2017.)

Kyselyyn vastaaminen vie n. 30 minuuttia. Toivomme saavamme vastaukset 24.4.2022 mennessä. Opinnäytetyömme valmistuu vuoden 2022 syksyllä. Kiitämme teitä osallistumisestanne etsivän vanhustyön kehittämiseen ja toivotamme mukavaa kevättalven jatkoa!

Ystävällisin terveisin Kajaanin ammattikorkeakoulun sairaanhoitajaopiskelijat

Anne Ryyänen

Heli Sonninen

SUOSTUMUS OSALLISTUA OPINNÄYTETYÖN KYSELYYN

Tiedote vastaajalle, ja suostumus sähköiseen tiedonkeruuseen.

Tiedonkeruuseen osallistuminen on vapaaehtoista. Teillä on oikeus kieltäytyä tiedonkeruuseen osallistumisesta. Teiltä kerättyä tietoa käsitellään luottamuksellisesti henkilötietolain edellyttämällä tavalla eikä tutkimukseen osallistuneita voida tutkimustulosten perusteella tunnistaa tai jäljittää.

Olen lukenut tiedotteen, ja suostun sähköiseen tiedonkeruuseen

1. Millaisin menetelmin edustamanne organisaatio tekee etsivää vanhustyötä, ja miten koronapandemia on vaikuttanut siihen?
2. Kainuussa välimatkat ovat pitkiä. Miten haja-asutusalueella asuvien ikäihmisten osallisuutta voitaisiin lisätä ja tukea?
3. Kaikki ikäihmiset eivät halua ottaa vastaan palveluita - mitä keinoja mielestänne voisi olla, joilla nämä ihmiset löydetään?
4. Mitä etsivän vanhustyön tulisi sisältää ja kuinka mielestänne etsivää vanhustyötä voitaisiin organisoida ja kehittää Kainuussa?

Opinnäytetyön aineistohallintasuunnitelma

1. Aineistojen yleinen kuvaus

Haastattelemme Kainuun Soten erikoissuunnittelijaa. Keräämme sähköisen kyselyn avulla vastauksia Kainuun kunnanjohtajilta, SPR:n Kainuun osastojen puheenjohtajilta, Kainuun vanhus- ja vammaisneuvoston yhteyshenkilöiltä ja Kainuun alueen evankelisluterilaisten seurakuntien diakoniatyöntekijöiltä. Lisäksi lähetämme kyselyn Kainuun soten aikuissosiaalityön, ikäihmisten palveluohjauksen sekä perusterveydenhuollon vastaanottojen esihenkilöille.

2. Aineiston dokumentaatio ja laatu

Sähköistä kyselytyökalua käyttäen saamme vastaukset suoraan sähköiseen muotoon. Tallennamme kyselyn vastaukset Word-, tai Excel- tiedostoon, jonka sisältö säilyy muuttumattomana koko opinnäytetyöprosessin ajan. Nimeämme tämän tiedoston siten, ettemme vahingossa sitä muokkaa tai poista, lisäksi teemme tiedostosta varmuuskopion. Dokumentoimme opinnäytetyömme siten, että voimme myöhemmin helposti palata opinnäytetyöprosessimme vaiheisiin. Käytämme opinnäytetyömme pohjana KAMK: n omaa opinnäytetyön asiakirjapohjaa, jolle teemme myös raportin kyselyn tuloksista.

3. Säilytys ja varmuuskopiointi

Kyselyaineisto tallennetaan molempien omille tietokoneille ja KAMIT: n ylläpitämään Onedrive (Microsoft)- pilvipalveluun. Kyselyyn osallistujien henkilötietoja ei tallenneta missään vaiheessa minnekään. Aineistoa pääsevät käsittelemään ja tarkastelemaan vain opinnäytetyön tekijät.

4. Säilyttämiseen liittyvät eettiset ja laillisuuskyseymykset

Emme käsittele opinnäytetyössämme arkaluontoisia asioita, eikä henkilötietoja kerätä kyselyssä. Vain opinnäytetyön tekijät tietävät keiden sähköposteihin kysely on lähetetty. Molempien opinnäytetyön tekijöiden tietokoneiden sisäänkirjautuminen on salasanan takana ja tietokoneet eivät ole ulkopuolisten henkilöiden tai perheenjäsenten käytössä. Kyselyn vastausaineistoa säilytetään sellaisenaan ainoastaan opinnäytetyöprosessin ajan. Kaikki vastausaineistoja sisältävät tiedostot hävitetään opinnäytetyön valmistuttua.

5. Aineiston avaaminen ja pitkäaikaissäilytys

Valmis opinnäytetyö tallennetaan sähköiseen Theseus- tietokantaan. Toimeksiantajalla on mahdollisuus käyttää kyselyn yhteenvetoa kainuulaisten ikäihmisten palveluiden ja etsivän vanhustyön kehittämiseksi.

Taulukko aineiston analyysin etenemisestä

Millaisin menetelmin edustamanne organisaatio tekee etsivää vanhustyötä?

ALKUPERÄINEN ILMAUS	PELKISTETTY ILMAUS	PÄÄKATEGORIA
"Työntekijä osallistuu Kainuun sotien ja kunnan järjestämään päivätoiminnan kerhoon"	Työntekijä osallistuu kunnan päivätoiminnan kerhoon	Ohjattu toiminta
"Perukan kylien joululaulutilaisuudet, henkilö tulee tutuksi ja on helpompi ottaa yhteyttä vaikeinkin päivinä"	Työntekijä osallistuu perukan joululaulutilaisuuksiin	Ohjattu toiminta
"Hankkeessa on järjestetty yksinäisille vanhuksille ryhmätapaamisia"	Järjestetty ryhmätapaamisia	Ohjattu toiminta
"Yhteistyö järjestöjen ja sotien kanssa, esim. ryhmätoiminta, retket, leiripäivät"	Yhteistyö järjestöjen ja sotien kanssa	Yhteistyö
"Teemme yhteistyötä kotihoidon ja kotisairaanhoidon kanssa"	Yhteistyö kotihoidon kanssa	Yhteistyö
"Jatkuva yhteistyö eri järjestöjen kanssa ja jalkautuminen sivukylille on tärkeä osa toimintaamme"	Jalkautuminen, yhteistyö järjestöjen kanssa	Yhteistyö, yhteydenotto
"Joulukortit kaikille seurakunnan yli 80-vuotiaille jäsenille"	Joulukortit	Yhteydenotto
"Seurakunta lähettää syntymäpäiväkortit jäsenilleen tiettyinä ikävuosina. Korttien pohjalta voi tulla kotikäyntipyyntöjä"	Lähettää syntymäpäiväkortit	Yhteydenotto
"Yhteistyötahoilta (esim. sosiaalityö, kotihoito) voi tulla pyyntöjä kotikäynneille"	Yhteistyötahoilta pyyntöjä kotikäynneille	Yhteydenotto
"Sukulaiset ja ystävät voivat pyytää diakoniatyöntekijää käymään vanhuksen luona"	Sukulaiset ja ystävät voivat pyytää käymään vanhuksen luona	Yhteydenotto
"Vanhus itse voi soittaa ja pyytää käymään"	Vanhus voi soittaa ja pyytää käymään	Yhteydenotto
"Palveluista väliin pudonneita tulee aikuissosiaalipalvelujen asiakkuuteen huoli-ilmoitusten kautta"	Asiakkuuteen huoli-ilmoitusten kautta	Yhteydenotto
"Diakoniatyöllä on suuri merkitys paikallisesti ikäihmisten arjessa. Diakoniatyössä on eri tavalla aikaa ja mahdollisuutta kuulla ja keskustella ikäihmisten kanssa, koska lakisääteiset tehtävät ovat julkisella sektorilla"	Diakoniatyössä aikaa kuulemiselle ja keskustelulle ikäihmisten kanssa	Yhteydenotto, keskustelu

"Kuulemme vanhuksista omaisilta ja naapureilta. Teemme kotikäyntejä keskustassa ja perukan kylillä"	Tietoa vanhuksista omaisilta ja naapureilta. Teemme kotikäyntejä	Yhteydenotto, keskustelu
"Seurakunnassa on ystäväpalvelu, sitä kautta löydetään ja autetaan vanhuksia"	Ystäväpalvelu	Yhteydenotto, keskustelu
"Joskus tehdään tikusta asiaa ja mennään muuten vain juttelemaan"	Mennään muuten vain juttelemaan	Yhteydenotto, keskustelu
"Puhelinsoitot kaikille seurakunnan yli 80-vuotiaille jäsenille"	Puhelinsoitot yli 80-vuotiaille	Yhteydenotto, keskustelu
"En tiedä nykyisistä käytännöistä kovinkaan paljon"	Ei tietoa toimintatavoista	Ei tietoa
"En tiedä, epäilen ettei organisaatiossamme tehdä etsivää vanhustyötä juurikaan"	Ei tietoa toimintatavoista	Ei tietoa

Miten korona on vaikuttanut organisaationne tekemään etsivään vanhustyöhön?

ALKUPERÄINEN ILMAUS	PELKISTETTY ILMAUS	PÄÄKATEGORIA
"Organisaatiomme on ollut mukana Hoksauta-minut- korttikampanjassa, jonka avulla ikäihmiset ovat voineet pyytää tukea korttikampanjassa mukana olevilta tahoilta"	Ikäihmisten mahdollisuus tukeen korttikampanjan avulla	Uusia toimintatapoja
"Päivätoimintaryhmä on ollut tauolla pahimpaan korona-aikaan"	Päivätoimintaryhmä ollut tauolla	Vaikuttanut toimintaa vähentäen
"Korona on rajoittanut toimintaa, esim. vierailuja ja uimahallireissuja ei ole voitu tehdä"	Rajoittanut toimintaa, vierailuja ja reissuja ei voinut tehdä	Vaikuttanut toimintaa vähentäen
"Kokoava toiminta on ollut tauolla"	Kokoava toiminta ollut tauolla	Vaikuttanut toimintaa vähentäen
"Korona-aikana ei ole tehty tikusta asiaa ja menty muuten vaan juttelemaan"	Ei ole menty muuten vaan juttelemaan	Vaikuttanut toimintaa vähentäen
"Kotikäynnit, ne ovat lisääntyneet koronan takia"	Kotikäynnit lisääntyivät korona-aikana	Vaikuttanut lisätoimintoja
"Myös vapaaehtoiset toimivat ikäihmisten ystävinä, näin korona-aikaan puhelimitse"	Vapaaehtoiset toimineet puhelimitse ystävinä korona-aikana	Vaikuttanut muokaten toimintoja
"Koronapandemia on lisännyt puhelinkontaktointin osuutta ikäihmisten kohtaamisessa"	Puhelinkontaktit lisääntyivät	Vaikuttanut muokaten toimintoja
"Korona-aikana olemme soitelleet yli 80-vuotiaille ja kyselleet vointia, jaksamista, kuinka asiointi sujuu ja mitä apua he tarvitsevat"	Puhelut yli 80-vuotiaille korona-aikana, voinnin ja jaksamisen selvittäminen	Vaikuttanut muokaten toimintoja
"Viime keväänä teimme soittokierroksen seurakunnan yli 80-vuotiaille jäsenille"	Soittokierros yli 80-vuotiaille korona-aikana	Vaikuttanut muokaten toimintoja

"Korona on vaikuttanut toimintaamme, mutta olemme joustavasti siirtyneet uudenlaisiin toimintatapoihin, puhelut kortit yms."	Uudet toimintatavat, puhelut, kortit yms.	Vaikuttanut muokaten toimintoja
"Koronapandemia on rajoittanut kotikäyntityötä, yhteyttä on pyritty pitämään puhelimella"	Rajoittanut kotikäyntityötä. Yhteydenpito puhelimella	Vaikuttanut toimintaa vähentäen ja muokaten

**KAINUUSSA VÄLIMATKAT OVAT PITKIÄ. MITEN HAJA-ASUTUSALUEELLA ASUVIEN IKÄIH-
MISTEN OSALLISUUTTA VOITAIISIIN LISÄTÄ JA TUKEA?**

ALKUPERÄINEN ILMAUS	PELKISTETTY ILMAUS	PÄÄKATEGORIA
"Pikku Pete- tyyppistä yhteiskuljetusta asiointikäynneille"	Yhteiskuljetukset asiointikäynneille	Kuljetus
"Asiointikiytimahdollisuus pitää tarjota kaikille"	Asiointikiytimahdollisuus kaikille	Kuljetus
"Helposti saatavat, edulliset palvelutaksit voisivat pelastaa monen ikäihmisen elämään lisää toimintakykyisiä vuosia"	Helposti saatavat, edulliset palvelutaksit	Kuljetus
"Tilaisuuksiin yhteiskuljetuksia"	yhteiskuljetuksia	Kuljetus
"Kyytien järjestämisellä syrjäkyliltä sellaisina päivinä, kun kirkonkylällä järjestetään seurakunnan tai kunnan kerhotoimintaa"	Kyytien järjestäminen syrjäkyliltä. Seurakunnan tai kunnan kerhotoimintaa	Kuljetus Ohjattu toiminta
"Kutsutaksiliikenteen ohjaaminen ja aikataulutaminen kerhopäiville"	Taksiliikenteen ohjaaminen ja aikataulutaminen kerhopäivät	Kuljetus Ohjattu toiminta
"Voisi vedota haja-asutusalueella asuviin naapureihin, voisivatko tulla mukaan järjestettyyn toimintaan (ikääntyneen naapurin kanssa) "	Naapurit mukaan järjestettyyn toimintaan mahdollistaa pääsyn toimintaan	Kuljetus Ohjattu toiminta
"Syrjäkylillä seurakunnan kahvitilaisuudet kerran kuussa"	Kahvitilaisuudet 1x./kk.	Ohjattu toiminta
"Esim. Kainuun sotien tulisi tarjota vanhusten päivätoimintaa kauempana kaupungin keskustasta asuville ikäihmisille"	Päivätoimintaa lähellä ihmistä	Ohjattu toiminta
"Terveyspalveluja tulisi mahdollisuuksien mukaan tarjota lähelle"	Palvelujen tarjoaminen lähellä	Palveluita
"Kotiapua pitäisi saada myös perukan koteihin"	Kotiapua perukan koteihin	Palveluita
"Kylätyöntekijöitä voisi palkata"	Kylätyöntekijöiden palkkaus	Palveluita
"Kirjastoauto tms. voisi tarjota muitakin palveluita, esim. apteekkipalveluita ym."	Kirjastoauto voisi tarjota muitakin esim. apteekkipalveluita	Palveluita
"Aktiivisempaa kotikäyntikulttuuria työhön"	Kotikäyntikulttuuria työhön	Palveluita

"Kehittämällä edelleen vapaaehtoistoimintaa"	Kehittämällä vapaaehtoistoimintaa	Palveluita
"Yhteydenpito myös puhelimitse"	Yhteydenpito puhelimitse	Palveluita
"Tapaamispaikan järjestäminen taajamaan, asiointireissuilla voisi tavata muita ihmisiä"	Tapaamispaikan järjestäminen taajamaan	Palveluita
"Tekemällä vielä enemmän yhteistyötä kyläyhdistysten ja eläkeliiton kanssa"	Voimavarojen ja taloudellisten resurssien yhdistäminen	Yhteistyön lisääminen
"Ihmisiä pitää monin eri kanavin rohkaista tulemaan ja ottamaan yhteyttä"	Monipuoliset mahdollisuudet yhteydenottoon ja osallisuuteen	Yhteydenottomahdollisuus

KAIKKI IKÄIHMISET EIVÄT HALUA OTTAA VASTAAN PALVELUITA- MITÄ KEINOJA MIELESTÄNNE VOISI OLLA, JOILLA NÄMÄ IHMISET LÖYDETÄÄN?

ALKUPERÄINEN ILMAUS	PELKISTETTY ILMAUS	PÄÄKATEGORIA
"Henkilökohtaisella kutsulla esim. ryhmätoimintaan"	Henkilökohtainen kutsuminen toimintaan	Henkilökohtainen yhteydenotto
"Ikäihmisten löytäminen joulukortteja lähettämällä"	Joulukorttien lähettäminen	Henkilökohtainen yhteydenotto
"Naapurien, sukulaisten oltava valppaita ilmoittamaan avuntarpeesta, vaikka huoli-ilmoituksella"	Avuntarpeesta ilmoitus huoli-ilmoituksilla	Huoli-ilmoitukset
"Kainuun kylillä on vielä jäljellä toisista huolehtimista, ja näiden kyläläisten kautta on mahdollista löytää ikäihmisiä"	Kyläläisten kautta	Kyläläiset
"Palveluohjausta ja työntekijöitä toimipisteelle tavoitettavaksi, jotta vanhuksat saavat mennä kyselemään asioista ja palveluista"	Palveluohjaus ja työntekijöiden tapaaminen	Palveluohjaus
"Mahdollisimman paljon palveluja yhden puhelinnumeron taakse soittamalla palveluohjaajalle, hän osaisi neuvoa apuvälineasiat, kotihoidon hakemiset ja kelan etuuksien hakemiset. Tarvittaessa ohjaaja tulisi kotiin täyttämään niitä vanhuksen kanssa"	Paljon palveluita yhden puhelinnumeron taakse. Ohjaaja neuvoo tukien ja avun saamisessa. Tarvittaessa ohjaaja kotiin.	Palveluohjaus
"Selkeitä esitteitä palveluista"	Selkeitä esitteitä palveluista	Tiedottaminen
"Hyvä tiedottaminen asioista esim. paikallislehdissä"	Hyvä tiedottaminen asioista	Tiedottaminen
"Huoli-ilmoituksesta pitäisi tiedottaa enemmän ja asiakasohjaajien tiedot esille, jotta omaiset ja tutut voivat kysyä neuvoa"	Huoli-ilmoituksista tiedottaminen, yhteystiedot esille	Tiedottaminen, yhteystiedot
"Yhteistyötä pitää tehdä sellaisten järjestöjen ja toimijoiden kautta, jotka ovat lähellä näitä ihmisiä. Kajaanista käsin on aika vaikeaa löytää Suomussalmen perukoilla olevia ikäihmisiä"	Yhteistyö lähellä olevien järjestöjen ja toimijoiden kanssa	Verkostoyhteistyö

"Yhteistyöverkoston luominen alueelle ja matalan kynnyksen väylä ottaa yhteyttä, mikäli huoli on herännyt ikäihmisestä. Esim. taksinkuljettaja, ruuanjakaja, kaupan työntekijä voisi ottaa yhteyttä matalalla kynnyksellä, silloin kun huoli on herännyt"	Yhteistyö lähellä olevien järjestöjen ja toimijoiden kanssa	Verkostoyhteistyö
"Yhteistyö seurakunnan diakonian, kyläyhdistysten, terveydenhuollon, taksiryttäjien jne. kanssa. Se taho, jolla on toimiva yhteys henkilöön, on mahdollisesti juuri se, jota vanhus uskoo ja joka saa häneen kontaktin"	Yhteistyö järjestöjen ja toimijoiden kanssa	Verkostoyhteistyö
"Eri kylille voisi olla yhteyshenkilöitä, jotka kartoittaisivat palveluntarvitsijat ja voisivat kertoa matalalla kynnyksellä palveluista"	Kylille yhteyshenkilöitä, jotka kartoittaisivat palveluntarvitsijat ja kertoisivat palveluista matalalla kynnyksellä	Yhteyshenkilö

MITÄ ETSIVÄN VANHUSTYÖN TULISI SISÄLTÄÄ JA KUINKA MIELESTÄNNE ETSIVÄÄ VANHUSTYÖTÄ VOITAIHIN ORGANISOIDA JA KEHITTÄÄ KAINUUSSA?

ALKUPERÄINEN ILMAUS	PELKISTETTY ILMAUS	PÄÄKATEGORIA
"Vanhukset tarvitsevat henkilökohtaista apua. Selkeämpää olisi, jos työntekijä voisi olla pidempään sama"	Henkilökohtaista apua. Työntekijä voisi olla pidempään sama	Henkilökohtaista apua
"Kirje kaikkiin talouksiin, joissa asuu yli 70-vuotiaita: Kertoa, mitä on tarjolla ja yhteystiedot, joihin voi ottaa yhteyttä ja missä asioissa (yksinäisyys, taloushuolet, terveys..)"	Henkilökohtainen kirje, jossa tiivistelmä palveluista ja yhteystiedoista	Henkilökohtainen yhteydenotto
"Auttajatahojen pitää rohkeasti jalkautua pitäjille"	Tahojen pitää rohkeasti jalkautua pitäjille	Jalkautuminen
"Etsivä vanhustyöpari jalkautumaan kaikkien kuntien paikkoihin, joissa vanhuksia käy- seurakunnan tilaisuudet, terveysasema, kaupat, pankit. Niihin tietoa myös henkilökunnalle, jotta voivat rohkaista vanhuksia olemaan yhteydessä"	Työpari jalkautumaan paikkoihin, joissa vanhuksia käy. Niihin tietoa myös henkilökunnalle, jotta voivat rohkaista vanhuksia olemaan yhteydessä	Jalkautuva työ ja tiedottaminen
"Laajaa palveluohjausta. Vanhuksen luona kotikäyntityötä, sitä että työntekijä hoitaa ja auttaa vanhusta saamaan etuuksia ja palveluita"	Laajaa palveluohjausta. Kotikäyntityötä. Työntekijä hoitaa ja auttaa saamaan etuuksia ja palveluita	Palveluohjausta Kotikäynnejä
"Kaikki, jotka tapaavat vanhuksen kartoittavat hänen avuntarpeensa. Palveluja kotiin, laitospaikkoja lisää, jotta ihmiset saavat seuraa ja hoitoa"	Avuntarpeen kartoitus. Riittävät ikäihmisten palvelut	Peruspalveluita
"Vanhustyöhön, sosiaalityöhön, kotihoitoon yms. enemmän työntekijöitä"	Työhön enemmän työntekijöitä	Peruspalveluita

"Ihan ensiksi olisi tärkeää saada riittävät voimavarat vanhuksien peruspalveluihin, nythän ne eivät ole riittävät"	Riittävät voimavarat vanhuksien peruspalveluihin	Peruspalveluita
"Tiedotusta palveluista monien eri kanavien kautta"	Tiedotusta palveluista eri kanavien kautta	Tiedottaminen
"Ammattitaitoisten, vanhustyön palvelut tuntevien työntekijöiden tiedottamista ja palveluiden organisointia yhdessä paikallisen asiantuntemuksen kanssa (kylien yhdyshenkilöt ja kuntien yhteistyö)"	Tiedottaminen vanhustyön ammattitaitoisista työntekijöistä. Palveluiden organisointia yhdessä paikallisen asiantuntemuksen kanssa.	Tiedottaminen ja organisointi
"Selkeästi yksi taho koordinoimaan toimintaa, joka huomioi kuntien väliset erot. Siihen ympärille verkostoitumista järjestöjen ja eri toimijoiden taholta"	Yksi taho koordinoimaan toimintaa huomioiden kuntien väliset erot. Ympärille verkostoitumista eri toimijoiden taholta	Verkostoyhteistyö
"Etsivää vanhustyötä pitäisi tehdä verkostossa, jossa olisi mukana julkisen sektorin lisäksi seurakunnat ja paikkakunnilla toimivat eri järjestöt"	Verkostoyhteistyö, jossa julkinen sektori, seurakunnat ja järjestöt	Verkostoyhteistyö
"Kainuusta puuttuu käsittääkseni myös etsivän vanhustyön toimintamalli- ja verkosto, joita on olemassa valtakunnallisesti ainakin jossakin päin Suomea"	Etsivän vanhustyön toimintamalli- ja verkosto	Verkostoyhteistyö
"Verkostoyhteistyö ehdottoman tärkeää. Ihmisten tarpeista otetaan yhteyttä puolin toisin"	Verkostoyhteistyö tärkeää. Tarpeista otetaan yhteyttä	Verkostoyhteistyö
"Ennen kaikkea tarvitaan eri toimijoiden välistä yhteistyötä!"	Yhteistyö eri toimijoiden kanssa	Yhteistyö
"Organisaatio, joka on valmis tekemään yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Tekemään asioita käytännössä, eikä vaan paperilla ja pääsääntöisesti turhissa palavereissa"	Yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Käytännön toimijuus	Yhteistyö
"Turvallisuutta Kainuun maaseudulle-hankeesta voisi olla yhteistyökumppaniksi, koska myös tässä hankkeessa etsitään yhdyshenkilöitä syrjäkylille"	Hankkeesta voisi olla yhteistyökumppaniksi	Yhteistyö
"Yhteydenotto esim. puhelimitse ikäihmisiin voisi olla paikallaan, jossa kartoitetaan mahdollisia avuntarpeita"	Yhteydenotto esim. puhelimitse, jossa kartoitetaan avuntarpeita	Yhteydenotto
"Tarvitaan tieto kunnan asukkaista (ikäjakauma)"	Tieto ikäihmisistä	Yhteystiedot